

"Zicht op één der laboratoriumruimten van het Technicum UGent, Sint-Pietersnieuwstraat te Gent, ooit gebruikt door ingenieur Prof. Gustave Magnel. Hij is één der 25 ingenieurs die uitvoerig besproken worden in de SIWE-publicatie "Ingenieurs en hun Erfgoed. Foto: D. Zenner."

Redactieadres: SIWE vzw - Stapelhuisstraat 15 – 3000 Leuven. Tel.: 016.584342
e-mail: info@siwe.be Website: www.siwe.be Verschijnt tweemaandelijks.
Verantwoordelijke uitgever: Patrick Viaene – Land van Waaslaan 156 – 9040 Gent.
Redactie: P. Viaene, m.m.v. B. De Corte, L. Boogaerts, R. Engels en K. Haustraete
Eindredactie: het SIWE-team / Vormgeving: Alex Baerts / Druk: Theo Veugelen, Lubbeek
Afgiftekantoor: 3360 Bierbeek – erkenningsnr.: P209286 – PB nummer: BC1608

VOORWOORD

U heeft aflevering 55 van de SIWE-Nieuwsbrief in handen, zoals steeds goed voorzien van berichten en van 'actualia' omtrent het industrieel en wetenschappelijk erfgoed in en buiten Vlaanderen. Ook wordt bericht over de voorbije en toekomstige SIWE-activiteiten. Eén van de komende activiteiten is een dubbele mini-tentoonstelling omtrent het thema "Fake", kaderend in de Erfgoeddag 2010. De ons toegemeten ruimte in het Leuvense stadhuis is zeer beperkt, maar het wordt een boeiende illustratie van "fake" met twee zeer uiteenlopende onderwerpen, namelijk voedselvervalsingen en porseleinkaarten (een oude vorm van reclame). Bezoek onze website www.siwe.be voor meer informatie over wat SIWE onderneemt.

Verder wens ik in naam van het SIWE-bestuur de personen en organisaties te danken die op een constructieve manier reageerden op ons bericht aangaande de mogelijke verhuus van SIWE en de problematiek van de depotverzameling. Een paar personen reageerden zeer emotioneel op die berichtgeving en vonden het ongepast of overhaast, maar talrijker waren zij die vroegen om meer informatie en ons nuttige tips doorgaven. In elk geval vond en vindt SIWE het nodig om ook over deze depot- en collectieproblematiek openlijk te communiceren, ook al blijft SIWE nog een tijd gehuisvest in haar vertrouwde lokalen. Het is voor ons intussen goed om weten dat bepaalde instanties en personen geïnteresseerd zijn in de problematiek van de collectie en we zijn blij met een aantal voorstellen, die in dit verband geformuleerd werden en die nuttig kunnen zijn.

SIWE ontving ontzettend veel lof voor haar publicatie "Ingenieurs en hun erfgoed". Een dergelijke vulgariserend wetenschappelijke uitgave over het onderwerp ontbrak tot op heden. Onze contacten met ingenieurs en ingenieursverenigingen, een bijzonder segment van het IWE-werkveld werden hierdoor versterkt. "Netwerk-versterking": het kan ook via publicaties! "Ingenieurs en hun erfgoed" is uiteraard nog steeds voorradig, zowel in een aantal gespecialiseerde boekhandels als via SIWE zelf. U leest hier over in deze Nieuwsbrief.

In het jaar 2010 komt de geschiedenis van het openbaar vervoer prominent in het nieuws: 125 jaar kusttram wordt deze zomer een topper, ook 175 jaar spoorwegen in België wordt, ondanks de tragische gebeurtenis in Buizingen, herdacht. Ook de plannen voor een nieuw spoorwegmuseum worden stilaan meer concreet. "175 jaar spoorwegen" wordt dit jaar overigens ook in Duitsland uitgebreid herdacht. U leest hierover meer in de rubriek Erfgoednieuws. Heeft u zelf interessante informatie, stuur ze ons alsjeblief door. Uw aangebrachte informatie wordt in dank aangenomen en zo goed mogelijk verwerkt. Veel leesgenot toegewenst!

Patrick VIAENE, voorzitter SIWE vzw

VERSLAG VAN EEN AANTAL RECENTE SIWE-ACTIVITEITEN

BRUSSELS MUSEUM VAN DE MOLEN EN DE VOEDING EN KANAALPARK VILVOORDE: EEN BOEIENDE EXCURSIE

Ingang museum Evere

De SIWE-excursie van zondag 7 februari startte met een bezoek aan het Brussels Museum van de Molen en de Voeding te Evere. De laatste stenen windmolen van het Brusselse gewest heeft een bewogen geschiedenis. De in 1841 door Charles Van Assche opgerichte stellingmolen werd reeds in 1853 uitgerust met een stoommachine. Wellicht werden de wieken (het gevlucht) ontmanteld in 1886, kort voor de ingebruikname van de cilinderwalsstoelen. Deze nieuwe walsstoelen werden geïnstalleerd in een nieuw

aanpalend bedrijfsgebouw. In 1911 staakt de maalderij haar activiteiten. Een deel van het complex wordt daarna verhuurd aan een bedrijf dat witloofketels maakte (voor het trekken van witloof). In andere delen was een leerlooierij actief en verder ook een mechanische zagerij. Van 1933 tot 1983 wordt het gebouwencomplex volledig gebruikt door de specerijenfabrikant Oscar Tausig.

Molenuitrustingen

In 1990 werd de molen en zijn omgeving (tuin, toegangsweg en woningen) beschermd. Dankzij de impulsen van een plaatselijke vereniging "Het Moeraske" werd de molen grondig onderzocht, de resterende machines geïdentificeerd. Tenslotte kocht de gemeente het complex aan en werd het geheel in 2005-2008 op voorbeeldige wijze gerenoveerd. De herbestemming als museum met jeugdatelier en (op de zolder) een ruime polyvalente zaal is een schot in de roos. Het SIWE-gezelschap was onder de indruk van de professionele aanpak en van de opmerkelijke tentoonstelling "De specerijen". Deze laatste kan overigens nog tot eind augustus 2010 bezocht worden. Wendt u hiervoor naar de windmolenstraat 21 of Lindestraat 189 te Evere

Het tweede deel van de namiddag ging door in Vilvoorde.

In het Informatiecentrum Watersite Vilvoorde leidde projectcoördinator Eva Fonteyn ons rond en gaf toelichting aan de hand van foto's en plannen. Watersite startte als een samenwerking tussen de stad Vilvoorde, de reconversie-maatschappij Novovil en Waterwegen & Zeekanaal nv. Drie strategische projecten zetten bakens uit voor een nieuw stadsdeel aan het water, zuidelijk gelegen van het stadscentrum: "Kanaalpark" (renovatie van de zone Tuchthuis, zie foto), "Broekpoort" (woningbouwproject op terreinen van vroegere kachelfabriek Peeters-Buelens) en "De Molens" (stadsvernieuwingproject op terreinen van de vroegere "Molens Drie Fonteinen"). Watersite Vilvoorde is dus bezig met de uitvoering van een voor Vlaanderen toonaangevend reconversieproject. Men streeft hierbij naar behoud en renovatie van belangrijke erfgoedgehelen (zoals het tot woningen gerenoveerde Tuchthuis, een uniek complex uit het einde van de 18de eeuw, het herstel van de oevers van een oude arm van de Zenne, enz.) maar men beoogt ook de oprichting van nieuwe gebouwen en functies die aansluiting vinden op wat bestaat. Watersite brengt de stad ook dicht bij het kanaal, een stad waar water een belangrijke rol zal blijven vervullen.

Hefbrug over 't Kanaal van Willebroek

Daarna werd gewandeld doorheen een deel van dit reconversiegebied, voorbij de gerestaureerde Zennebrug (een interessante stuwbrug uit 1880 aan de Tuchthuisstraat, zie foto), de indrukwekkende hefbrug over het Kanaal van Willebroek (1972) en het schoolgebouw KTA, ondergebracht in het voormalig paviljoen "Burgerlijke bouwkunde" op de Expo 1958. Verder ontdekten we het Dominikanenklooster, dat in de 19de eeuw ingericht werd als textielbedrijf en als kokosmattenfabriek. Na een periode van verval is het complex heden in restauratie en het zal in de toekomst fungeren als toekomstig stedelijk administratief centrum. Andere typische gebouwen, zoals de "Kijk-uit" (ooit een windmolen, later een uitkijktoren en een opslagplaats van graan) en de gerenoveerde overdekte markthal (op de Grote Markt, heden een horecabedrijf) tonen aan dat Vilvoorde rijk is aan industrieel erfgoed en dat men niet ver moet reizen om dit soort erfgoed te beleven. Voor wie zelf een kijkje wil nemen in het infokantoor van Watersite, het adres is Vuurkruisenlaan 1 te 1800 Vilvoorde (telefoon: 02/251.61.42).

Zennebrug Foto's: A.B.

SIWE-PUBLICATIE “INGENIEURS EN HUN ERFGOED”

“Ingenieurs en hun erfgoed. Een educatieve verkenningstocht naar de technische relictten van Belgische ingenieurs” schetst een uniek beeld van de opgang en de opleiding van ingenieurs, die zich profileerden van “selfmade – technici” tot een nieuwe maatschappelijke elite, ook in België. Daarna komt een selectie aan bod van beroemde en minder bekende ingenieurs uit onze konijnen, chronologisch geordend. Van elke figuur, ook van de minder bekende ingenieurs waarover nauwelijks een levensbeschrijving bestaat, wordt een biografie geleverd. Deze wordt gevolgd door de beschrijving van de wetenschappelijke bijdrage(n) van deze ingenieurs en geïllustreerd door één of meer erfgoed-elementen die zij nagelaten hebben. Het taalgebruik en de levendige stijl van “Ingenieurs en hun erfgoed” is vulgariserend wetenschappelijk. Deze honderd bladzijden tellende publicatie, geïllustreerd met zowel zwart-witfoto's als met talrijke kleurafbeeldingen, wordt afgesloten met een overzicht van de basisliteratuur over het onderwerp.

U kan deze vernieuwende publicatie verkrijgen op het SIWE-adres tegen 10 € of het boek bestellen door storting van 12 € (port inbegrepen) op rekening-nummer 001-3088106-90 van SIWE vzw, Stapelhuisstraat 15, 3000 Leuven. Het boek is eveneens te verkrijgen bij de ACCO in Leuven, Antwerpen en Gent alsook in de De Wolsack te Antwerpen.

Foto 9.1 uit Ingenieurs en hun Erfgoed
Brug Dom Luis I te Porto, ontworpen door de Belgische ingenieur Théophile SEYRIG Foto P.V.

SIWE STELDE ZIJN WERKING EN DE PUBLICATIE “INGENIEURS EN HUN ERFGOED” VOOR BIJ INGENIEURSVERENIGINGEN

Diverse verenigingen contacteerden SIWE in verband met de recente publicatie over ingenieurserfgoed. Zo ging bijvoorbeeld Bruno De Corte op 1 maart jl. een voordracht geven over de werking van SIWE en de recente publicatie “Ingenieurs en hun erfgoed” bij de VIK -Senioren (VIK = Vlaamse Ingenieurskamer) op uitnodiging van voorzitter Paul De Schepper. Ook KVIV (Koninklijke Vlaamse Ingenieursvereniging) gaf ruchtbaarheid aan onze publicatie. De interesse is dus groot en met de publicatie is de traditionele kloof tussen industrieel en wetenschappelijk erfgoed weer iets minder diep geworden.

SIWE PRESENT OP DE INTERNATIONALE BIENNALE VAN INTERIEURDESIGN TE KRAKAU

Op de 1ste Biennale van Interieurdesign te Krakau (23 tot 27 februari 2010) gaf SIWE-voorzitter Patrick Viaene voordrachten over “The Re-use of industrial buildings in Belgium and Europe”. De nadruk lag op mijngebouwen. De voordrachten kenden een vervolg in een workshop over de herstemming van mijnbouwkundig erfgoed in de regio Katowice, waarbij de daar op til staande renovatieprojecten vergeleken werden met ervaringen en realisaties in en

buiten Vlaanderen. De reis naar Polen ging door in het kader van een uitwisseling tussen de Hogeschool-Gent en Krakau, maar de thematiek van de manifestatie leunde ook sterk aan bij het werkveld van SIWE. Het werk van de vereniging werd onder grote belangstelling op deze Biënnale voorgesteld.

Mijngebouw uit Zabrze, 27km van Katowice,
foto uit <http://www.erih.net>

KOMENDE SIWE-ACTIVITEITEN

Zaterdag 3 april 2010 IZEGEM

VOORDRACHT OVER SCHOENENNIJVERHEID EN SCHOENEN-MODE IN DE 20STE EEUW, NATIONAAL SCHOEISELMUSEUM

Op zaterdag 3 april 2010 om 16.00 uur opent in het Nationaal Schoeiselmuseum, Wijngaardstraat 9 te Izegem de tentoonstelling "SHOE, SHOE... SHOES ! – Modeoverzicht van damesschoenen in de 20ste eeuw.

Hedendaagse Belgische en Nederlandse Schoenontwerpers". De openingsvoordracht wordt gehouden door SIWE-voorzitter Patrick Viaene. Meer informatie over deze manifestatie en het Nationaal Schoeiselmuseum vindt men op www.musea.izegem.be.

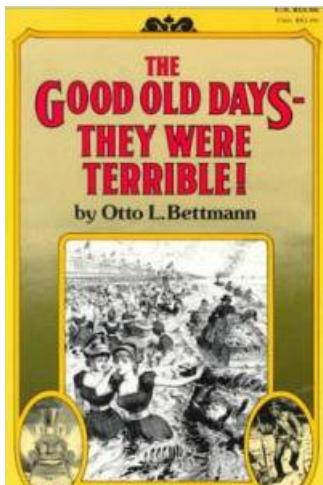
Zondag 25 April

ERFGOEDDAG 2010 OMTRENT "FAKE"

SIWE-Tentoonstellingen in het stadhuis van LEUVEN

1. THE GOOD OLD DAYS – THEY WERE TERRIBLE

In samenwerking met het CAG (Centrum voor Agrarische Geschiedenis)

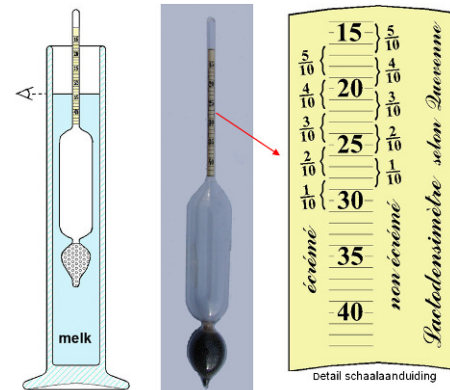

Hoe vaak hoor je niet zeggen: "...in de goede oude tijd"? Toch moet deze uitspraak met een korrel zout genomen worden. Als we een 'microscopisch' oog werpen op 'vroeger' merken we dat niet alles even zuiver was. Melk werd aangelengd met beekwater en andere etenswaren werden vervalst door de toevoeging van gevaarlijke chemische stoffen...

Deze tentoonstelling legt de vinger op de vreselijke toestanden, van vroeger tot nu, op gebied van voedsel fraude. Denken we maar aan de melkpoedervervalsing in China in 2008. Door de bedrieglijke toevoeging met "melamine" aan melkpoeder moesten toen duizenden kinderen

opgenomen worden in het ziekenhuis. Iedereen herinnert zich waarschijnlijk ook nog de plofkippen en het fenomeen waarbij filet américain mooi rood wordt gekleurd voor een smakelijker uitzicht.

Aan de hand van een verzameling karikaturen van Otto Bettmann en voorbeelden van vervalsingen uit gespecialiseerde tijdschriften en boeken uit de SIWE-collectie worden toenmalige voedselvervalsingen en de maatregelen om ze te beteugelen voorgesteld. Het Centrum voor Agrarische Geschiedenis illustreert het geheel met beeldmateriaal en informatieaffiches.

Meetopstelling met densitometer

De toevoeging van al dan niet besmet water aan melk wordt opgespoord door *densitometers*, terwijl microscopische analyse ons uitsluiting geven over de eventuele toevoeging van gevaarlijke chemische stoffen aan voedingswaren en via *refractometrie* sporen we vervalsingen van boter en oliën op.

Kom op de Erfgoeddag kennis maken met deze wetenschappelijke meetinstrumenten en toestellen uit de SIWE-collectie en ontdek de wetenschapper in jezelf. Plaats : Stadhuis Leuven, op 25 april doorlopend geopend van 10 tot 18 uur.

2. PORSELEINKAARTEN: een bijzondere iconografische bron over het economische verleden

Porseleinkaarten waren in de 19de eeuw, in het bijzonder in de periode 1840 tot 1865, erg populair als reclamemiddel. De fotografie stond toen nog in haar kinderschoenen en grafische voorstellingen, al dan niet waarheidsgetrouw, van winkels, hotels, fabrieken en werkplaatsen waren toen erg belangrijk als communicatie- en reclamemiddel.

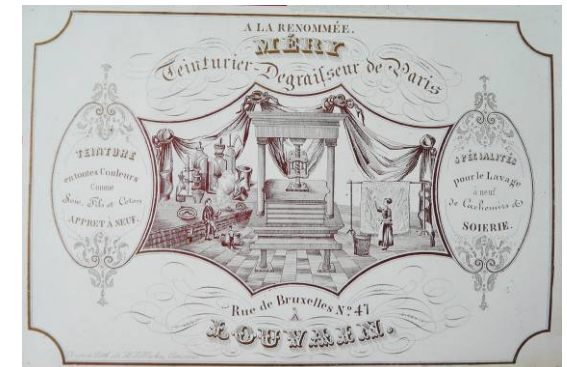

Foto porseleinkaart uit de collectie van P.Viaene.

De porseleinkaart dankt haar naam aan het witte glanzende laagje op het oppervlak dat aandoet als echt porselein. Anders dan postkaarten verliezen porseleinkaarten, zelfs na 150 jaar, hun schoonheid niet door vergeling van het papier. Het procedé voor het vervaardigen van deze kaarten is omslachtig, wat de prijs van de luxueuze advertenties de hoogte in joeg en ze al tijdens hun

omlooperperiode tot verzamelobjecten maakte. Het is dan ook niet verwonderlijk dat het vaak gaat om visitekaartjes van de hoge burgerij.

Maar porseleinkaarten werden ook gebruikt als publiciteitskaarten voor nijverheid- en handelszaken. Ondanks een zekere overdrijving in de weergave van de winkels, hotels, werkhuisen en fabrieken op deze reclamekaarten, krijgen wij toch een approximatief beeld –letterlijk dan- over de lokale economie en de bedrijfsgeschiedenis. Naast een documentaire waarde hebben deze kaarten echter ook een artistieke waarde. Ze werden met grote zorg getekend, niet alleen het centrale motief maar ook vaak de weelderige lijst eromheen en de drukke randversieringen rond het centraal gedeelte van de kaarten.

Op de Erfgoeddag presenteert SIWE een reeks porseleinkaarten uit een grotere verzameling. Dit is uw kans een om niet enkel porseleinkaarten, maar ook het vroegere industriële leven in Leuven en in andere steden in Vlaanderen en in Brussel te ontdekken. Laat u zich om de tuin leiden door de fraaie plaatjes of legt u de vinger op de vervalsingen?! SIWE verwelkomt u op deze tentoonstelling in het stadhuis van Leuven (doorlopend van 10 tot 18 uur).

Voor het algemeen programma van de Erfgoeddag 2010, zie website www.erfgoeddag.be of www.erfgoedcelleuven.be
E-mail: info@erfgoeddag.be. Ook op www.siwe.be is informatie te vinden over deze en andere activiteiten van SIWE vzw.

Dinsdag 4 mei 2010 STUDIEDAG HAVENERFGOED TE GENT

SIWE werd door WEV (Watererfgoed Vlaanderen) uitgenodigd om medewerking te verlenen aan deze studiedag, getiteld “**Her rijke Gentse haven-erfgoed: van herontdekking tot valorisatie**”. Patrick Viaene zal er een exclusieve geïllustreerde voordracht houden over de grote rijkdom van het Gentse havenerfgoed uit de 19de eeuw.

Het programma van de dag wordt heden nog verder gefinaliseerd. De studiedag zal plaatsvinden in de gerestaureerde “loods 22”, gelegen in de Gentse Muide-wijk, aan de Voorhavenlaan. Deze veelbelovende studiedag wordt gerealiseerd met de medewerking met het Havenbedrijf Gent, het Projectbureau Gentse Kanaalzone en andere lokale partners. Aanmelden voor deelname kan via volgend e-mailadres: havenerfgoed@havengent.be

Vrijdag 7 mei 2010 SINT-NIKLAAS SIWE-STUDIEDAG “INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN OOST-VLAANDEREN”

De studiedag “Industrieel en wetenschappelijk erfgoed in het Waasland en Oost-Vlaanderen” zal plaatsvinden te Sint-Niklaas op 7 mei 2010. De nadruk ligt op het Waas(lands) industrieel erfgoed in de ruime betekenis. Plaats van deze studiedag : Lamstraat 113 te 2700 Sint-Niklaas. De locatie, de voormalige tapijtenfabriek Edmond Meert, waarin de Erfgoedcel Waasland gevestigd is, past dus bij het gebeuren.

Programma : (onder voorbehoud van lichte wijzigingen)

- 09.45 u.: Onthaal met koffie
- 10.15 u.: Korte toelichting over het gebouw door Ode DE ZUTTER
- 10.30 u.: Ghislain BELMANS, De musealisering van de Doelse Koggen: dromen en ambities.
- 11.00 u.: Lieven MUESSEN, De Boelwerf, herinneringen “Op Stoapel”.
- 11.30 u.: Vragenronde en Pauze
- 12.00 u.: Walter VERMEULEN, De breigoedindustrie in het Waasland: historische terugblik en museale verwerking
- 12.30 u.: Broodjeslunch
- 13.30 u.: Leen HEYVAERT, De haarsnijderijnijverheid in Lokeren en de presentatie in het Stedelijk Museum Lokeren.
- 14.00 u.: Herbert SMITZ, Waasland hinterland ? De ontwikkeling van de Antwerpse haven en het Waasland (werktitel)
- 14.30 u.: Vragenronde en Pauze
- 15.00 u.: Erik DE KEYSER, De klompenmakerij in het Waasland: van ambacht tot industrie
- 15.30 u.: Ode De ZUTTER, De Erfgoedcel Waasland : realisaties en plannen
- 15.50 u.: Patrick VIAENE, Conclusies
- 16.00–17.00 u.: Wandeling naar Zwijgershoek en bezoek aan het STEM, in het bijzonder aan het Breigoedmuseum
- 17.00 u.: Afsluitende drink

De deelname is GRATIS, maar uw aanmelding met uw volledige contactgegevens (naam, functie, adres, telefoon, E-mail) vóór 4 mei 2010 via E-mail info@siwe.be is verplicht.

Zaterdag 5 juni 2010 WANDELING INDUSTRIEEL ERFGOED TE SINT-TRUIDEN

Deze activiteit is een follow-up van het SIWE-Magazine 41-42 omtrent Sint-Truiden en de fruitstreek.

Het programma omvat een exclusief bezoek aan het bedrijfsmuseum Impermo (steennijverheid) en de pas gerestaureerde Staaïenmolen. Nog meer informatie vindt u weldra op onze website: www.siwe.be

De wandeling start om 14 u. stipt voor het NMBS-station. Inschrijven (met volledige contactgegevens) voor deze wandeling is verplicht via info@siwe.be

Staaïenmolen (bovenslag watermolen)

Foto www.molenechos.org

Dinsdag 24 en woensdag 25 augustus 2010 ZOMERCURSUS INDUSTRIËLE ARCHEOLOGIE TE GENT, georganiseerd door Amarant in samenwerking met Siwe

Noteer alvast ook deze data in uw agenda. Programma van deze cursus en organisatorische informatie worden doorgegeven in volgende SIWE-Nieuwsbrief en worden binnenkort verspreid via www.siwe.be alsook op <http://www.amarant.be>. De cursus zal (kort nadien) gevolgd door een tweedaagse busreis doorheen het Roergebied met aandacht voor het roerend, onroerend en immaterieel industrieel en technologisch erfgoed. Ook over deze studiereis verneemt u binnenkort meer informatie op voornoemde websites en ook in de volgende SIWE-Nieuwsbrief.

O P R O E P E N

RED HET ZEEMANSHUIS !

Foto HLN

Het Zeemanshuis te Antwerpen is reeds een hele tijd bedreigd met sloop en de discussies over pro en contra behoud van dit modernistisch naoorlogs gebouw, laaien regelmatig op. Tijdens een recente conferentie te Antwerpen, ingericht door Straten Generaal, brak ons lid Prof. Luc Verpoest (KULeuven) een lans voor het behoud. Hij stelde dat het gebouw niet alleen technisch in een zeer goede staat verkeert, maar het ook sterk verbonden is met de buurt door een sociaal restaurant, een toneelgroep en door een mooie gemeenschappelijke groene ruimte. Er bestaan diverse plannen waar de vernieuwing van de buurt gebeurt zonder afbraak van het Zeemanshuis. SIWE sluit zich aan bij deze alternatieven. Meer informatie is te vinden op volgende interessante websites: www.stratengeneraal.be / www.redhetzeemanshuis.be. Schrijf een brief of bericht naar deze actoren, die het Zeemanshuis proberen redden. Op website <http://www.indymedia.be/en/node/27320> vindt men bijkomend fotomateriaal over dit merkwaardig gebouw.

ERFGOEDNIEUWS UIT DE REGIO'S

BELGIË

175 JAAR SPOORWEGEN IN BELGIË

Diverse manifestaties zijn voorzien in het kader van "175 jaar spoorwegen in België". Een (beperkte) greep uit het aanbod, geplukt van website www.gtf.be, aangezien een aantal evenementen nog niet officieel werden geprogrammeerd door de NMBS:

- 11 april 2010: Filmopnamen met de stoomloc 29.013 in het station van Schaarbeek
- 05 mei 2010: Diverse historische locs en treinstellen worden ingezet op de spoorlijn Brussel-Mechelen. Eerste steenlegging van het toekomstige spoorwegmuseum (station Schaarbeek).
- 08 mei 2010: Diverse ritten met historisch rollend materieel tussen Brussel en Leuven en bezoeken aan de Museumbewaarplaats te Kessel-Lo.
- 12 en 13 juni 2010: 125ste verjaardag van de Belgische kusttram.
- 26 juni 2010: Demonstraties en spoorwegfestival in de stelplaats van Saint-Ghislain.
- 14 en 15 augustus 2010: 175ste verjaardag van de "ligne du Bocq", diverse ritten te Ciney.
- 11 en 12 september: Stoomtreinritten te Visé (Wezet) en Welkenraedt.

BELGISCH MUSEUM VOOR RADIOLOGIE VIERT ZIJN 20ste VERJAARDAG

In 2010 viert het Belgisch Museum voor Radiologie zijn 20ste verjaardag, onder meer met een aantal opmerkelijke activiteiten, zowel in het eigen museum als "buitenshuis". Op 8 mei vindt een symposium plaats "Geschiedenis van de osteo-articulaire radiologie" in het Musée de l'Hôpital de la Rose te Lessines (Lessen, Provincie Henegouwen). Op 10 september is er een studienamiddag "Geweld en Medische Beeldvorming", die plaats zal vinden in de hoofdzetel

van het museum, namelijk het Militair Hospitaal te Neder-over-Heembeek / Brussel. Het gedetailleerd programma en de deelnamevoorwaarden aan deze activiteiten staan op website <http://www.radiology-museum.be> / E-mail: info@radiology-museum.be

Tevens wordt werk gemaakt van een bijzondere publicatie, die begin 2011 zal verschijnen. Het betreft "Eerste Wereldoorlog in België. Radiologie in "Trench Coat", samengesteld door directeur Prof. René Van Tiggelen, met medewerking van tien andere deskundigen. De voorintekendprijs voor deze unieke publicatie (tot 31-12-2011) bedraagt 15,00 €. Surf naar bovenvermelde website voor meer informatie.

VLAANDEREN ALGEMEEN

ONTWIKKELING VAN EEN REGIONAAL DEPOTBELEID

In mei-juni 2009 heeft elke Vlaamse provincie een cultureel-erfgoedconvenant gesloten met de Vlaamse Gemeenschap. Basis van het convenant is een provinciaal erfgoedbeleidsplan waarin elke provincie de verantwoordelijkheid op zich neemt voor cultureel-erfgoedorganisaties met een regionale werking en de uitbouw voorziet van een regionaal depotbeleid. De provincies worden hiervoor financieel ondersteund door de Vlaamse Gemeenschap. De Vlaamse Gemeenschap verwacht van elke provincie dat zij een regiefunctie voor depotwerking opneemt. Dit houdt in dat de provincie op basis van de noden van het cultureel erfgoed van de cultureel-erfgoedorganisaties en van de lokale besturen een werking opzet. In de provincie Oost-Vlaanderen werd een projectmedewerker "depot" aangeworven die heden (gedurende zes maanden) de Oost-Vlaamse sector bevaart om zo de noden en verwachtingen van het ruime cultureel erfgoedveld in kaart te brengen (om zo gepaste actielijnen uit te kunnen zetten). Ook de provincie Antwerpen startte met zo'n onderzoek. Vertrekkend van de conclusies zal het depotbeleid concreet vorm krijgen. Doel is het verbeteren van het depotbeleid in situ bij de erfgoedactoren.

Tot hier de (samengevatte) aanzet van een bijdrage uit Museumpeil (Vakblad voor museummedewerkers in Vlaanderen en Nederland, nr. 32, najaar 2008, rubriek "Nieuws uit Vlaanderen", p. 33). De geformuleerde intenties zijn goed. Concrete resultaten op het terrein blijven echter nog uit... Tussen theorie en praktijk gaapt helaas nog steeds een diepe kloof...

EEN PUBLICATIE OVER ROLLEND ERFGOED IN HET VOORUITZICHT (ter herinnering)

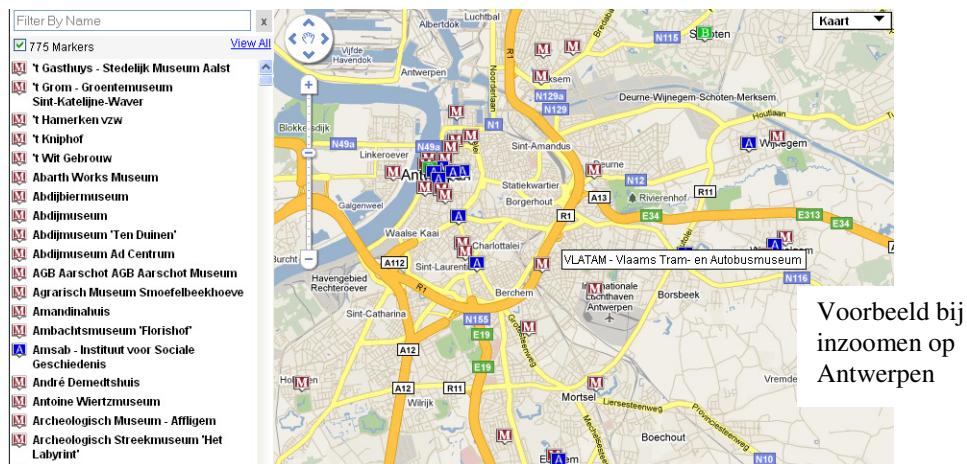
In 2010 is het 175 jaar geleden dat de eerste spoorlijn op het vasteland tussen Brussel en Mechelen werd ingewijd. En de kusttram viert in ditzelfde jaar zijn 125ste verjaardag met een uitgebreid feestprogramma. Trein en tram hebben de voorbije twee eeuwen hun sporen verdiend en speelden een belangrijke rol in de geschiedenis van de mobiliteit en de ontwikkeling van de industriële samenleving. Openbaar Kunstbezit Vlaanderen vzw wijdt in 2010 haar laatste tijdschriftaflevering aan het rollend erfgoed in Vlaanderen. Meer informatie op www.tento.be, E-mail: info@okv.be.

NIEUWE FOLDER WATERERFGOED VLAANDEREN BESCHIKBAAR

Een nieuwe folder omtrent de doelstellingen, leden en activiteiten van WEV (Watererfgoed Vlaanderen) is kosteloos beschikbaar. Geïnteresseerden ontvangen een pakketje folders door een mail te sturen naar seccr@watererfgoed.be

LOKALE COLLECTIES OP HET WEB

Heemkunde Vlaanderen (ankerpunt voor de cultureel-erfgoedgemeenschap heemkunde in Vlaanderen en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest) brachten lokale collecties in kaart, zie http://www.heemkunde-vlaanderen.be/?page_id=2361

TOLERANT, EEN VEELZIJDIGE VERENIGING VOOR HET BEHOUD VAN HET NAUTISCH ERFGOED

D'n Bruinen, foto Els Van Hoof

Tolerant publiceerde een fraaie voorstellingsbrochure, verkrijgbaar op onderaan vermeld adres. In de brochure situeert de vereniging haar eigen historie vanaf 1999. Toen werd Tolerant opgericht. Dat gebeurde naar aanleiding van de aankoop van de mosselhengst "D'n Bruinen", waarvan de restauratie baanbrekend was. In de loop van de laatste tien jaren werden diverse oude schepen gerestaureerd, waaronder de hengst "Jan Korneel" en de veerboot "Anne – De Zaatman". Tolerant stond ook aan de basis van het nautisch tijdschrift "Ruimschoots" en was één der stichtende leden van Watererfgoed Vlaanderen. Tolerant

organiseert en neemt deel aan tal van nautische evenementen, onderzoekt het nautisch erfgoed en organiseert educatieve vaartochten voor een kleine vloot met platbodems. Vooral belangrijk is het behoud en doorgeven van vakkennis in verband met de traditionele scheepsbouw. Deze dreigde tot voor kort helemaal verloren te gaan. Contactadres: Tolerant, Brugstraat 21, 2960 Sint-Job-in-'t-Goor. Tel.: 03/637.50.50 / info@tolerant.be, website: www.tolerant.be

PROVINCIE ANTWERPEN

ANTWERPEN: NIEUWS OVER HET MAS

Het MAS opent zijn deuren in het voorjaar 2011. Het "Infopunt" geeft echter nu al alle informatie over de voorbereidingswerken en geeft u een virtuele inkijk in het toekomstig museum : bouwproces, inrichting, verhalen, collecties, enz. Het Infopunt is open op woensdag (10.00 tot 16.30 uur), zaterdag en zondag (telkens van 13u00 tot 16u30). Meer informatie ? contacteer Cathy Pelgrims, Hoofd Publiekswerking, tel.: 03/338.86.93. www.mas.be

ANTWERPEN: NATIONAAL MUSEUM VAN DOUANE EN ACCIJNZEN VZW VERHUIST

SIWE was reeds meermaals te gast in dit weinig bekend museum, krap behuist op het gelijkvloers van het D&A-kantoorgebouw aan het Kattendijkdok. Op 1 mei 2010 sluit het museum en dan is het inpakken geblazen voor de verhuis naar de nieuwe stek in de Ellermanstraat, waar het museum heropent in het voorjaar van 2011. Zie ook

<http://home.scarlet.be/douanemuseum>

CONTEXT DER NEGEN HISTORISCHE ELEKTRISCHE WALKKRANEN (1908-1954) VAN HET MAS TE ANTWERPEN

De voorgeschiedenis

Op de voorkaai aan het Scheldeafdak nr.19 bij het Steen, dat in de periode 1952-2009 als Nationaal Scheepvaartmuseum fungeerde, werden de eerste als havenhistorisch erfgoed te bewaren walkranen neergezet op 24 april 1975. Het betrof twee typen van op rails verplaatsbare hydraulische kranen uit de zowat 335 stuks met 1,5 of 2 ton hijskracht (waarvan sommige ook 3 of 4 ton konden heffen, via een bijkomend kettingwiel halverwege de valse giek), geleverd door diverse constructeurs in de periode 1879-1912. De laatste 34 werden buiten dienst gesteld op 1 januari 1975 wegens de verouderde technologie en energieverdeling met water onder hoge druk. De energiedrager was gewoon dokwater, dat verdeeld werd onder een druk van 50 bar vanuit drie stedelijke zogenaamde “(water-)pershuizen” naar circa 42 km ondergrondse leidingen. Na het dempen van de Zuiderdokken in 1968 werd drinkwater gebruikt. Het water werd na gebruik geloosd.

De 2 hier bewaarde “waterkranen”, een gewone portaalkraan (nr. 111 uit 1907 door Union Métallurgique te Luik) en een hoogportaal, portaalpiramide of “kemel” (nr. 97 uit 1912 door La Meuse) staan al vele jaren tijdelijk elders voor restauratie door vrijwilligers. Door het Maritiem Museum te Rotterdam werd hier één variant van “kemel” (daterend uit 1901 door La Liégeoise) aangekocht, samen met een elektrische kraan en een drijvende graanzuiger. Alle zijn er nu werkklaar gerestaureerd.

Op 7 september en 9 november 1977 werden de eerste twee elektrische verplaatsbare portaalkranen aan de spoedig verder groeiende reeks toegevoegd: nrs. 45 AA en 158 BD.

Het initiatief hiervoor is te danken aan ir. Gert THUES, hoofdingenieur-directeur (1973-1999) bij de toenmalige Technische Dienst van het Haven-

bedrijf (HB/TD), die aan het college van burgemeester en schepenen de beslissing van 5 juli 1974 ontlokte dat aan voornoemde dienst “opdracht wordt gegeven er zorg voor te dragen dat van elk belangrijk kraantype één exemplaar bewaard blijft”. De gekozen plaats was ideaal omdat vanaf het noordelijke wandel terras de wandelaars een uitstekend en zowat horizontaal zicht hadden op de bestuurscabine en loop van de hijsketting of –kabel en haar eventueel compensatiesysteem voor het in- en uittoppen. Op de reling van het terras was bij elke kraan een bord bevestigd met daarop haar voornaamste technische gegevens. Helaas werd in de voorbereidingen van Antwerpen '93, Culturele Hoofdstad, beslist dat deze walkranen daar weg moesten omdat men vond dat diegenen die met passagiersschepen toekomen zouden kunnen denken dat hier nog met zulke oude kranen werd gewerkt. De toen acht elektrische “museumkranen” (1908-1944, 37-50 ton/stuk) werden door de tot 800 ton tillende zelfvarende hijsbok Brabo overgebracht naar de Rijnkaai, ter hoogte van het werkterras van de verdieping van afdak nrs. 26-27.

De collectie van het MAS aan de Rijnkaai

Uit de 39 typen van walkranen (exclusief zes intussen gesloopte stedelijke laadbruggen aan het Hansadok) door 19 constructeurs gerealiseerd in de periode van 1908 tot 1958 (Kocks, nrs. 363-383 JA) werden er tot nu toe negen als belangrijk voor de historische evolutie qua techniek en vormgeving gegroepeerd en als industrieel monument beschermd.

Auteur: **Ing. Albert HIMLER**, Havenhistorisch adviseur GHA.

Noot : Een uitvoeriger beschrijving van de kranen door dezelfde auteur verschijnt in de loop van 2010 in het maandblad Kon. Havenwerktuigen.S.K.

ANTWERPEN: MEER DAN 80 JAAR OPELSTAD

De sluitingsplannen van de Opel (G.M.) vestiging, via de media aangekondigd op 21 januari jl., zijn dramatisch voor de werknemers en voor de toeleveringsbedrijven maar ze betekenen ook het nakend einde van een ooit bloeiend bedrijf, dat reeds 86 jaar lang in de Scheldestad aanwezig is.

Reeds in 1924 vestigt General Motors zich (16 jaar na de stichting in de V.S.) in Antwerpen. In het eerste jaar werden 2040 auto's gebouwd. Vijf jaar later verhuist de bescheiden fabriek naar een groter terrein in de Antwerpse haven, maar deze gebouwen worden tijdens WO II gebombardeerd. Direct na de oorlog legt de fabriek zich toe op de reparatie van legertrucks. In 1950 wordt de nieuwe fabriek gebouwd aan de Noorderlaan en wordt de normale productie hervat. Kort nadien rollen de eerste Bedfords, Opels en Vauxhals van de band. In 1967 bouwt GM een tweede fabriek in het noorden van de haven en

specialieert zich in de Opel Kadett, Opel Manta en Opel Ascona. In 1973 wordt de capaciteit verhoogd tot een capaciteit van 75 auto's per uur! 1974 wordt echter een rampjaar en de fabriek moet 1 op 4 werkdagen dicht.

Door het succes van bepaalde types en mogelijkheden voor forse investeringen was de crisis van korte duur. In 1981 piekt het aantal werknemers op 12.600, maar in de daaropvolgende jaren daalt dit aantal: men gaat in 1988 over op een nieuw ploegensysteem, concentreert de productie in één groot bedrijf en investeert in 1991 in de bouw van de nieuwe types (Opel Astra en Vectra). In 1996 rolt de 10 miljoenste auto van de band te Antwerpen. Vanaf 2000-2001 lanceert GM een nooit gezien herstructureringsproject om zijn Europese tak rendabel te krijgen. Een sociaal bloedbad: tegen 2004 is het aantal werknemers gedaald tot krap 5000. Dit aantal is begin 2010 nog gedaald met meer dan de helft tot 2300.

Al deze jobs plus meer dan 10.000 banen dreigen te sneuvelen in de vele toeleveringsbedrijven. De mondialisering en economische wetmatigheden zijn onverbiddeijk.

OMGEVINGSFILOSOFIE OOK ACTIEF IN ANTWERPEN

Op zondag 9 mei 2010 organiseert Omgevingsfilosofie vzw van 10 tot 11.30 uur een Ruienwandeling door Antwerpen. De historiek van de ruien en het waterbeleid in Antwerpen worden belicht. Deelname (10 € voor leden, 15 € voor niet-leden) na inschrijving via omgevingsfilosofie@telenet.be

MARIEKERKE EN ZIJN STREEKMUSEUM VOOR SCHEEPVAART EN VISSERIJ

In Mariekerke (Bornem) is er een weinig bekend maar boeiend streekmuseum. Het hoofdthema handelt over de geschiedenis van de binnenscheepvaart en –visserij op de Schelde en illustreert het leven en de woonaccommodatie van de schippers. Het museum presenteert ook scheepsmodellen en voorwerpen betreffende het leven en werken aan boord van binnenschepen en de uitrusting van scheepswerven.

Adres : Omgangstraat 35, Mariekerke (Bornem). Tel.: 052/34.26.25. Toegang: tijdens de zomer dagelijks van 10 tot 21 uur; tijdens de winter na afspraak, op zaterdag en zondag van 10 tot 21 uur. Toegang is gratis.

PROVINCIE LIMBURG

GENK: COALFACE GAF EEN EERSTE JAARBOEK UIT

Coalface werkt sinds 2008 intensief aan beeldvorming in de Limburgse mijnstreek. Het eerste jaarboek is klaar en bevat een volledig overzicht van alle door Coalface – Het Vervolg georganiseerde tentoonstellingen en andere activiteiten. Het is verkrijgbaar in Coalface Gallery, Vennestraat 127/2 te 3600 Winterslag (Genk). Prijs: 10 €.. Zie ook www.coalface.be / info@hetvervolg.org

GENK: ERFGOEDCEL MIJN-ERFGOED: POSTKAARTEN MET EEN VERHAAL

Erfgoedcel Mijn-Erfgoed gaf n.a.v. OMD 2009 een reeks van “dubbele postkaarten” uit, waarbij een historische foto van een gebouw of landschap wordt vergeleken met dezelfde sites vandaag. Met deze fraaie reeks postkaarten wordt vooral het immateriële aspect van monumenten uit de mijnstreek benadrukt. De foto's worden gecommentarieerd met verhalen, herinneringen en anekdoten.

Contactadres van Erfgoedcel Mijn-Erfgoed: E.Coppéelaan 91, 3600 Genk. Tel.: 089/811.411. Website: www.mijnerfgoed.be. E-mail: info@mijnerfgoed.be

HASSELT: BORRELEN BIJ DE BUREN in het JENEVERMUSEUM

In het Nationaal Jenevermuseum te Hasselt loopt nog tot 25 april 2010 de tentoonstelling “Borrelen bij de burenen. Nederlandse affiches voor jenever en likeur”. Ze kwam tot stand met de medewerking van het Jenevermuseum Schiedam en het Stedelijk Museum en Gemeentearchief Schiedam. De affiches prijzen verdwenen en nog bestaande merken aan, waarbij de stijl evolueerde van eenvoudige letteraffiches en “uitvergroete etiketten” tot het fraai gestileerde design van de meer recente affiches en reclameboodschappen.

Alle praktische informatie vindt men op www.jenevermuseum.be

SINT-TRUIDEN FOTO'S INDUSTRIEEL ERFGOED UIT COLLECTIE ILSBROEKX

Willy Ilsbroekx gaf verschillende brochures uit met historische foto's uit zijn verzameling (zie SIWE-Magazine 41-42, p. 90-91), waaronder “Verdwenen industrieel erfgoed” (in Sint-Truiden), “De Provinciale Tentoonstelling van 1907”. Deze zijn te koop tegen 10 Euro per stuk (exclusief portkosten). Voor bestellingen, contacteer de auteur op e-mail W.ilsbroekx@scarlet.be (tel.: 011/67.41.42). Postadres : Willy Ilsbroekx, Schurhoven 6, 3800 Sint-Truiden.

SINT-TRUIDEN: DIVERSE INTERESSANTE BEZOEKEN

De Festraets Studio met merkwaardig astronomisch uurwerk is in het Begijnhof van Sint-Truiden opnieuw te bezoeken van 15 maart tot 31 oktober 2010, tijdens de week, elke dag telkens om 9.45 u., 10.45 u., 11.45 u., 13.45 u., 14.45 u., 15.45 u., en tijdens de weekends telkens om 13.45 u., 14.45 u. en 15.45 u. het bezoek is gratis, behalve bij tentoonstellingen.

In april en september worden er, op elke dinsdag, in de Veiling Haspengouw (Tongersesteenweg 152), en op donderdag, in de Belgische Fruitveiling (Montenakenstraat 82) gratis rondleidingen georganiseerd.

Er worden ook gratis rondleidingen georganiseerd in diverse fruitbedrijven. Voor meer inlichtingen, surf naar www.toerisme-sint-truiden.be. De toeristische dienst, Grote Markt, 3800 Sint-Truiden, tel: 011/70.18.18., stelt ook een zeer uitgebreide en interessante brochure met kaart ter beschikking van haar bezoekers. Openingsuren van de toeristische dienst: alle weekdays van 10 tot 12.30 uur en van 13 tot 18 uur. (Met dank aan Dominique Zenner)

MAASMECHELEN: TENTOONSTELLING BREEKBAAR VERLEDEN

Van 21 maart tot 25 april 2010 loopt in het Cultuurcentrum van Maasmechelen de tentoonstelling "Breekbaar Verleden". Ze presenteert in de eerste plaats een selectie van foto's over de Limburgse steenkoolmijnen. De foto's komen uit de unieke verzameling (met 1753 glasnegatieven uit de periode 1900-1950) van het Rijksarchief Hasselt. De verzameling is heden gedigitaliseerd en men kan kennismaken met een mooie selectie historische foto's. Toegang tot de tentoonstelling is gratis: weekdays 9 tot 12 uur en 13 tot 20 uur, zaterdag 10-12 uur en 14-17 uur, zondag 10-12 uur. Een voorsmaakje van het gelijknamig boek, dat zeer binnenkort van de persen rolt, kan u vinden op de website www.breekbaarverleden.be

WATERSCHEI: MIJNDEPOT HEEFT NIEUWE WEBSITE

Mijn-Verleden vzw realiseerde een fraaie educatieve tentoonstelling in een voormalig magazijn in de mijn van Waterschei (Mijndepot). U leest hierover meer op www.mijndepot.be. Mijn-Verleden plant een internationale tentoonstelling over mijnwerkerscultuur in 2012. Wie wil meewerken contacteert de heer Xavier Huygen via E-mail: xavier.huygen@pandora.be

PROVINCIE OOST-VLAANDEREN

DEINZE: AFFICHES EN AANPLAKBRIEVEN IN HET MUSEUM

Tot 4 april kan men nog terecht in het Museum van Deinze en de Leiestreek voor een bezoek aan de tentoonstelling "Men zegge het voort! Affiches en aanplakbrieven uit de eigen collectie, 18de – 20ste eeuw. Open: weekdays 14 tot 17.30 uur, zaterdag, zon- en feestdagen van 10 tot 12 uur en van 14 tot 17 uur. Maandag gesloten.

www.museumdeinze.be

Affiche uit vermelde website

GENT: STUDIEDAG WATERERFGOED VLAANDEREN OP 4 MEI 2010

Op dinsdag 4 mei 2010 organiseert WEV (Watererfgoed Vlaanderen) in samenwerking met het Havenbedrijf Gent, het Projectbureau Gentse Kanaalzone en andere lokale partners een veelbelovende studiedag. Deze is getiteld "Het rijke Gentse havenerfgoed: van herontdekking tot valorisatie". Aanmelden voor deelname kan via volgend e-mailadres: havenerfgoed@havengent.be

OP STAP DOOR ONDERGRONDS GENT EN DOORHEEN HET "FEESTLOKAAL VAN VOORUIT"

Op zaterdag 8 mei (start aan het Belfort, Infocrypte, 14.00 uur) vindt een door "Kloarte" georganiseerde wandeling plaats doorheen ondergronds Gent: oude tunnels, schuilkelders, wijnkelders, enz. in het centrum van Gent worden bezocht en historisch gesitueerd. Inschrijven is verplicht, hetzij telefonisch (09/223.89.54) of via e-mail (gent@masereelfonds.be), de deelnameprijs van 5 € is te storten op rekeningnummer 068-2156862-94.

Op 26 juni is de Gentse "Vooruit" aan de beurt. Een gids leidt de deelnemers van kelder tot zolder doorheen het grootste volkshuis van Vlaanderen, gebouwd in 1912-1919 n.o.v. Ferdinand Dierkens, bouwmeester van de Gentse socialisten. Ontdek onder meer de gerestaureerde Theaterzaal, Concertzaal, Balzaal, Domzaal en Majolicazaal en ervaar hoe dit kolossaal als cultuurcentrum herbestemd gebouw vandaag functioneert. De wandeling start om 14.00 uur aan het besprekbureau, Sint-Pietersnieuwstraat 23, Gent. Deelnemen kost 7 €. te storten op bovenvermelde rekening.

GENT: NIEUWS OVER DE ARTEVELDE MINIATUUR SPOORWEG AMATEURS CLUB

Deze club organiseert in 2010 volgende ruilbeurzen : op 14 maart (9-13 uur) met thema "175 jaar Duitse spoorwegen", op 10 oktober 2010 (9-13 uur) met thema "175 jaar Belgische spoorwegen". Informatie: NMBS - Gent-Zeehaven, Veenakkerstraat 1, 9000 Gent. Tel.: 09/228.85.21 / GSM: 0477/79.37.30

GENT: TENTOONSTELLING 'MineralUGENT, mineralogie en de Universiteit Gent van 1817 tot heden' " in het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen

De tentoonstelling "Mineralogie en de Universiteit Gent vanaf 1817 tot heden" is niet alleen interessant vanaf wetenschappelijk oogpunt. Ze is ook mooi en aangenaam om te bezoeken. U kan hiervoor tot 2 juli 2010 terecht in het Museum voor de Geschiedenis van de Wetenschappen. Toegang op weekdagen van 10 tot 12 uur en van 14 tot 17 uur. Op volgende zondagen is het museum open van 13 tot 16 uur: 28 maart, 25 april, 30 mei en 27 juni.

GENT: WERELD WIJD WERKEN, EEN NIEUWE OPSTELLING IN HET MIAT

De nieuwe opstelling op de vierde verdieping van het MIAT focust op de werk- en leefomstandigheden van de werknemer. Deze evolueerde van een rechteloos verlengstuk van de machine tot een stemgerechtigde burger en keurige consument. In de nieuwe permanente tentoonstelling is de chronologie ondergeschikt aan de thematische aanpak : wonen en leven in de stad, consumptie en koopkracht, vrije tijd, informatie en globalisering zijn de hoofdthema's. De presentatie omvat ook een volledig operationele drukkerij waar men workshops kan volgen en de vrijwilligers aan het werk kan zien. Door het gebruik van lage kasten en verlaagde tussenwanden komt meer daglicht binnen dan in de vroegere opstelling. Men heeft tevens een beter uitzicht op de skyline van de stad.

De renovatie van de opstelling op de vijfde verdieping is in een volgende fase gepland, maar de nieuwe presentatie op de vierde verdieping van de voormalige spinnerij Desmet-Guequier is nu al uw bezoek waard. De openstelling viel samen met de op pensioenstelling en het afscheid van René De Herdt als conservator-directeur van het MIAT. Deze leidde het MIAT van in de prilste jaren (1976-1977) toen het museum nog gevestigd was in een herenhuis palend aan het vroegere Gentse Stadsarchief (zie ook 'Huldeboek René De Herdt' in de onderstaande rubriek "Boekbesprekingen").

GENT: AMSAB NEEMT AFSCHIED VAN WOUTER STEENHAUT

Een kwarteeuw jaar lang (van 1984 tot 2009) leidde historicus Wouter Steenhaut als directeur het AMSAB-ISG, voluit het "Archief en Museum van de Socialistische Arbeidersbeweging van België / Instituut voor sociale Geschiedenis". Het AMSAB begon als een éénmansbedrijfje begin jaren 1980. Het opereerde vanuit een paar lokalen op het gelijkvloers van Feestlokaal van Vooruit te Gent. Na verloop van tijd verhuisde het AMSAB naar een vlakbij gelegen fraai herenhuis in de Bagattenstraat. Vandaag zijn hier 44 medewerkers actief! Als instituut in de sociale geschiedenis behoort het AMSAB heden tot de top drie in Europa.

Wouter Steenhaut werkte als assistent van Prof. Herman Balthazar (UGent), waar hij geconfronteerd werd met een gebrek aan oorspronkelijke bronnen. Het vergde in de beginjaren heel wat doorzettingsvermogen en daadkracht om de linkse bewegingen in eigen land, die erg onverschillig waren ten aanzien van hun eigen erfgoed, te overtuigen om hun archieven te bundelen in een nieuw instituut. De vroegere Gentse burgemeester Gilbert Temmerman was één van de eerste believers en donateurs. Onder cultuurminister Bert Anciaux kwam er een aanzienlijke verhoging van de werkingsmiddelen.

Ondertussen verbreedde het werkingsveld van het AMSAB van het verzamelen en bewaren van archieven van socialistische organisaties tot zowat alle progressieve en sociaalemanicipatorische organisaties. In de kelderverdieping van het AMSAB werd een museum- en tentoonstellingsruimte ingericht. Het AMSAB-ISG ontpopte zich de laatste decennia bovendien als een belangrijke uitgever van boeken en van een eigen tijdschrift "Brood en Rozen". De raakvlakken met de industriële geschiedenis en erfgoed zijn evident. Bezoekadres: AMSAB-ISG, Bagattenstraat 174, 9000 Gent. Tel.: 09/224.00.79.

WAASLANDSE COLLECTIES

De Erfgoedcel Waasland deed in 2007 onderzoek naar deelcollecties in het Waasland. Eén van de aanbevelingen was het structureren van samenwerking rond landbouwcollecties. Inzake (onder meer) registratie bleek er nog veel werk aan de winkel. Sinds september 2009 is er regelmatig overleg tussen het Landbouwmuseum Stekene en het Heemkundig Museum te Beveren, de Stedelijke Musea van Lokeren, de Provincie Oost-Vlaanderen en het Centrum voor Agrarische Geschiedenis. Zo werd het mogelijk de missie van de landbouwcollecties te bepalen, selectiecriteria uit te werken, registratie te verrichten van objecten, werktuigen en machines uit de verschillende collecties (vooral m.b.t. de twee eerstgenoemde musea). Meer informatie op www.erfgoedcelwaasland.be (Bron: CAG-nieuwsbrief)

PROVINCIE VLAAMS-BRABANT

FOCUS : DE COMMISSIE ACADEMISCH ERFGOED VAN DE K.U.LEUVEN

De Commissie Academisch Erfgoed van de K.U.Leuven werd opgericht in 2006. Opdracht van de Commissie is het globale universitaire beleid omtrent roerend academisch erfgoed vorm te geven.

De doelstellingen van dit beleid zijn viervoudig :

1. expliciteren van en reflecteren over het eigen karakter van het academisch erfgoed
2. het verwezenlijken van een universiteitsbrede samenwerking tussen alle erfgoedbeheerders
3. voorrang geven aan het beheer van bedreigde collecties
4. de ontsluiting van het academisch erfgoed

Geïnteresseerden in het pionierswerk van deze Commissie kunnen zich in verbinding stellen met de heer voorzitter, Geert Vanpaemel, hoogleraar Wetenschapsgeschiedenis.

Contactadres van de Commissie Academisch Erfgoed : Blijde Inkomststraat 21, bus 3307, 3000 Leuven.

Telefoon: 016/32.49.83. E-mail: geert.vanpaemel@wet.kuleuven.be

WETENSCHAPPELIJKE EN DIDACTISCHE COLLECTIES VAN DE K.U.LEUVEN IN EEN OVERZICHT

Dit handige overzicht werd gerealiseerd door de **Commissie Academisch Erfgoed van de KULEUVEN** (zie hierboven). SIWE dankt Geert Vanpaemel voor de toestemming tot publicatie.

I. Groep Humane Wetenschappen

- Archeologie

Circa 10.000 maquettes, afgietsels, tekeningen en originele stukken m.b.t. de nationale archeologie, de Klassieke Oudheid, het vroege Christendom en de Middeleeuwen.

Contactpersoon: Prof. dr. Van Peer / philip.vanpeer@ees.kuleuven.be

- Kunstwetenschappen

De collectie bevat originele beelden, (Duitse) afgietsels van bekende beeldhouwwerken, een grote collectie foto's en een verzameling met prenten.

Contactpersoon: Prof. dr. Van der Stock / jan.vanderstock@arts.kuleuven.be

- Psychologie

De collectie omvat toestellen waarmee prof. Albert Michotte in het begin van de 20ste eeuw heeft gewerkt, waaronder allerlei apparaten die hij ontwikkelde en gebruikte bij psychologische experimenten. / Contactpersoon: Prof. dr. Verfaillie / karl.verfaillie@psy.kuleuven.be

- Pedagogie

De collectie omvat voornamelijk boeken (leerboeken, leerplannen, programma's, reglementen en monografieën), alsook wandplaten en testapparatuur.

Contactpersoon: Prof. dr. Van Gorp / angelo.vangorp@ped.kuleuven.be

II. Groep Biomedische Wetenschappen

- Anatomie

De collectie bestaat uit beenderen, platen, plastieken en gipsen modellen en epoxy organen.

Contactpersoon: Prof. dr. Herijgers / paul.herijgers@med.kuleuven.be

- Embryologie

Verzameling foetussen met afwijkingen in bokalen en didactische wandplaten

- Farmacie

Onderzoeksinstrumenten met een analytisch doeleinde, zoals spectroscop, colorimeter, dichtheidmeter, galvanometer, ph-meter, microscoop, pompen, gewichten. Eveneens verzameling kruiden, kasten, boeken en collegedictaten.

Contactpersoon: Prof. dr. De Witte / peter.dewitte@pharm.kuleuven.be

- Oftalmologie

Kleine en grote objecten i.v.m. het onderzoek van de ogen, daterend van 1870 to heden. De objecten hebben een zekere graad van zeldzaamheid.

Contactpersonen: Prof. dr. Spileers / werner.spileers@uz.kuleuven.ac.be en Prof. dr. em. Misotten / luc.misotten@kuleuven.ac.be

- Pathologie

Apparaten voor histologie en allerlei microscopen die na 1963 aangekocht werden en nog steeds gebruikt worden. Collectie plexipotten met organen, botten en geslachtsdelen met ziekteproces op 'sterk water'.

Contactpersoon: Prof. dr. em. Van Damme /

baudewijn.vandamme@uz.kuleuven.ac.be en

Prof. dr. Van den Oord / Joost.vandenoord@uz.kuleuven.ac.be

- Universitaire Ziekenhuizen

Collectie bestaat uit diverse toestellen en voorwerpen die in het ziekenhuis gebruikt werden voor onderzoek en verpleging. Verder is er ook nog een uitgebreide collectie foto's, video's, dia's en boeken.

Contactpersoon: Mevr. Gerda Ceulenaere / Gerda.ceulenaere@uzleuven.be

III. Groep Wetenschappen en Technologie**III.1: Faculteit Wetenschappen****- Bodemprofielen**

De collectie bodemprofielen bestaat uit monolieten van de bodems in België en de wereld. Collectie bodemkaarten van België en de wereld.

Contactpersoon: Prof. dr. Deckers / seppe.deckers@ees.kuleuven.be

- Collectie Verwimp

Wetenschappelijke instrumenten uit verschillende departementen die door de heer John Verwimp zijn verzameld.

- Entomologie

De collectie bestaat uit verschillende insecten die in 72 speciale dozen zijn opgespeld.

Contactpersoon: Prof. dr. Billen / johan.billen@bio.kuleuven.be

- Gesteenten

Stratigrafische collectie opgebouwd uit gesteenten die uit een bepaalde bodemlaag komen.

Contactpersonen: Prof. dr. Van den Berghe /

noel.vandenbergh@ees.kuleuven.be en prof. dr. Speijers /

robert.speijers@ees.kuleuven.be

- Herbarium en Xylarium

Herbarium met gedroogde planten en vruchten en een xylarium met houtblokjes en stamschijven. Contactpersonen: Prof. dr. Muys /

bart.muys@biw.kuleuven.be en Dhr. Van Beek erik.vanbeek@biw.kuleuven.be

- Mineralogie

De collectie mineralogie is onderverdeeld in een kijkcollectie en een werkcollectie.

Contactpersoon: Prof. dr. Elsen / jan.elsen@ees.kuleuven.be

- Natuurkunde

Instrumenten uit de periode 1890-1950, gerelateerd aan elektriciteit.

Contactpersoon: Dhr. Patrick Bauman / patrick.bauman@fys.kuleuven.be

- Paleontologie

Het ontstaan van deze collectie gaat terug tot 1830-1850 en bestaat uit vertebraten en invertebraten uit het Tertiair en Quartair en omvat verder een collectie walvisbeenderen.

Contactpersoon: Prof. dr. Speijers / robert.speijers@ees.kuleuven.be

- Prehistorie

De collectie bestaat uit twee subcollecties: de educatieve collectie bestaande uit objecten die professoren sinds een honderdtal jaren verzameld hebben en de wetenschappelijke collectie bestaande uit materiaal van opgravingen dat gebruikt wordt voor onderzoek.

Contactpersoon: Prof. dr. Van Peer / philip.vanpeer@ees.kuleuven.be

- Sterrenkunde

Telescopen, topografische boeken, wetenschappelijke data, spectra-databanken, fotografische plaat, meetinstrumenten, sterrencatalogi sinds 1885.

Contactpersoon: Prof. dr. Waelkens / christoffel.waelkens@ster.kuleuven.be

- Zoölogisch museum

Verschillende diersoorten in de vorm van opgezette dieren, skeletten en dieren op 'sterk water'. / Contactpersoon: Prof. dr. Brendonck /

luc.brendonck@bio.kuleuven.be en Dhr. Jeroen Casteels /

jeroen.casteels@bio.kuleuven.be

III. 2: Faculteit Bio-ingenieurswetenschappen**- Bio-ingenieurswetenschappen**

Collectie laboratoriumobjecten, boeken, magazines en preparaten van prof. dr. Bosmans.

Contactpersoon: Rik Deliever / rik.deliever@biw.kuleuven.be

- Boerderijmaquettes

Maquettes door de Duitse staat geschonken, die Oost-Zwitserse en Duitse boerderijen en één Vlaamse vierkantshoeve voorstellen.

Contactpersoon: Prof. dr. Goedseels / vic.goedseels@abh.kuleuven.be

- Plant- en Microbiologie

Het Instituut Plantkunde en Microbiologie heeft enkele oude apparaten, waaronder enkele microscopen en een balans.

Contactpersoon: Prof. dr. Laermans / Roger.laermans@bio.kuleuven.be

III. 3: Faculteit Ingenieurswetenschappen**- ASRO**

De collectie bestaat uit afgietsels die prof. Joris Helleputte tijdens zijn lessen als didactisch materiaal gebruikte.

Contactpersoon: Prof. dr. Verpoest / luc.verpoest@asro.kuleuven.be

- Chemische ingenieurswetenschappen

Distillatiekolom en enkele andere onderzoeksapparaten

Contactpersonen: Prof. dr. Degreve / jan.degreve@cit.kuleuven.be en Bart Caerts / bart.caerts@cit.kuleuven.be

- Computermuseum

De collectie omvat enkel hardware uit het Departement Computerwetenschappen.

Contactpersoon: Prof. dr. Huens / jan.huens@cs.kuleuven/museum

- Elektrotechniek

Verschillende elektrische machines, meettoestellen, elektrische componenten, microprocessoren, Siemens-machines

Contactpersoon: Prof. dr. Belmans / ronnie.belmans@esat.kuleuven.be en Roland Reekmans / roland.reekmans@esat.kuleuven.be

- Machinecollectie

Het Thermotechnisch Instituut werd speciaal gebouwd om verschillende soorten motoren en stoommachines in onder te brengen.

Contactpersoon: Prof. dr. Van den Bulck / eric.vandenbulck@mech.kuleuven.be / www.mech.kuleuven.be/tme/museum/

- Werktuigkunde

De collectie bestaat uit verschillende meetinstrumenten en draaibankjes

Contactpersoon: Prof. dr. em. Peters / jacques.peters@mech.kuleuven.be

Bron: http://www.arts.kuleuven.be/erfgoed/Wet_en_Did_collectie.html

EEN TOCHT VAN VILVOORDE TOT TERVUREN: “DE VOORSTAD GROEIT”

Dit is de titel van een busverkenning van de Brusselse periferie. Eric Nobels van Omgevingsfilosofie vzw is gids van dienst. Inschrijven (10 € voor leden, 15 € voor niet-leden) is verplicht via omgevingsfilosofie@telenet.be

TOEKOMST KANKERINSTITUUT LEUVEN ONZEKER

De toekomst van het Kankerinstituut te Leuven blijft onzeker. Dhr. Paul Balduck is bekommerd om het medisch erfgoed binnen dit instituut. Er bestaan voorstellen (onder meer geuit door Groen!) om dit instituut in te richten als museum. Volgens Alg. Directeur AZ-Leuven liggen alle mogelijkheden nog open... (Vrij naar De Standaard 1/07/09)

PROVINCIE WEST-VLAANDEREN

Foto F.V.

BRUGGE: ROEMLOOS EINDE VOOR DE SCHEEPSDALEBRUG

Ondanks alle inspanningen om de Scheepsdalebrug, ontworpen door de befaamde Brugse ingenieur Arthur Vierendeel (1852-1940), te redden van de sloophamers, werd deze zeer zeldzame draaibrug op 10 november 2010 (na de in gebruik name van een noodbrug over het Kanaal Brugge-Oostende) ontmanteld. Dit gebeurde tot onze grote teleurstelling (zie ook SIWE-Nieuwsbrief nr. 52). Het is een kaakslag voor al degenen die tot op het laatst de beslissers op andere ideeën probeerden te brengen, zoals de VVIA, het Erfgoedforum Brugge, de West-Vlaamse Gidsenkring Brugge, de Marcus Geraerdsstichting, SAK-Sint-Pieters, SOS voor een Leefbaar Brugge.

VVIA slaagde erin om samen met het bedrijf Vermander uit Brugge een klein gedeelte van de brug, zie foto, te vrijwaren van de schroothoop. De Vlaamse en Brugse overheid waren deze operatie niet genegen. Hopelijk komt het na antiroest behandeling op een significante plaats terecht. Waar precies is nog niet beslist, hoewel reeds diverse voorstellen werden gedaan. Toch is dit laatste een magere troost voor het kwaad dat is geschied en de grote kortzichtigheid van onze bewindslieden.

„DEMENT OOSTENDE“ IJVERT VOOR ERFGOED VAN OOSTENDE

In een recente mailing van „Dement Oostende“ wordt stil gestaan bij een werkbezoek van Vlaams Minister Geert Bourgeois dd. 28 januari jl. Volgens de minister gaat het belang van het Oostendse erfgoed hand in hand met de toeristische ontwikkeling van deze badstad.

Verder gaat er aandacht naar de weigering van een Oostendse schepen voor een sloopvergunning voor een neoclassicistisch herenhuis (1845) in de Jozef II laan. Benieuwd hoe dit afloopt !

Concactgegevens Dement Oostende vzw, Plantenstraat 82, 8400 Oostende.
E-mail: dementoostende@telenet.be. Website: www.iloveo.be

PASSENDALE: TENTOONSTELLING MELKBRIGADE WERD VERLENGD

„*Milleke, Melleke, Mol... de terugkeer van de Melkbrigade*“ werd verlengd tot eind mei. De tentoonstelling in „De Oude Kaasmakerij“ is een echte publieks_trekker gebleken. De Oude Kaasmakerij ligt in een zeer landelijke omgeving maar is gelukkig nogal goed bewegwijzerd.

Adres: 's Graventafelstraat 48 A, 8980 Passendale. Tel.: 051/77.70.05.
www.deoudekaasmakerij.be

BRUSSELS HOOFDSTEDELIJK GEWEST

DE TRAM T7000 RIJDT NIET MEER

Tot spijt van veel liefhebbers van oude tramrijtuigen heeft de MIVB haar laatste 24 exemplaren van het tramtype T7000 (met 28 zitplaatsen en 80 staanplaatsen) uit dienst genomen. Het toestel uit de vroege jaren 1950 reed op het laatst vooral op de lijnen 39 (Montgomery-Ban Eik) en 44 (Montgomery-Tervuren).

Twee exemplaren worden in de collectie van het trammuseum te St.-Pieters-Woluwe opgenomen, een derde wordt verder gebruikt als lesvoertuig. De andere exemplaren zullen verschroot worden.

Uit www.brusselnieuws.be

AUTOWORLD, BRUSSELSE TOPPER VAN DE EUROPESE AUTOMUSEA

Aan de basis van deze enorme autoverzameling, waarvan een representatief deel (ongeveer 25 %) gepresenteerd wordt in één van de hallen van het Brusselse Jubelpark, ligt de Gentse garagist Ghislain Mahy. Tot in 1985 was diens collectie ondergebracht in het voormalige Gentse „Wintercircuit“. Het probleem van plaatsgebrek werd in 1986 opgelost door het in gebruik nemen van een gigantische hal in het Jubelparkcomplex, op initiatief van Koning Leopold II opgericht in 1880 naar aanleiding van de viering van de 50ste verjaardag van het onafhankelijke België. Bijzonder is dat precies in dezelfde hal Febiac in 1902 zijn eerste automobielen- en rijwielsalon hield.

Minerva Foto Michel Lecerf

Uniek is dat de Autoworld collectie exemplaren bevat van bijna alle Belgische automerken, waarvan geen enkele de economische crisis van de jaren 1930 overleefde : Nagant, Miesse, Minerva, Germain, Belga-Rise, Hermes, Excelsior... Ook de wapenfabriek van FN („Fabrique Nationale“) uit Herstal maakt luxueuze auto's. In 1935 verdween de laatste Belgische autofabriek, waarna assemblagefabrieken die werkten voor buitenlandse autobedrijven hun plaats innamen. Ook op de actuele autonijverheid wordt in Autoworld een klemtoon gelegd in een permanente educatieve tentoonstelling, mede opgezet door de nijverheid (Educam, Federauto, Febiac).

Praktisch : Autoworld, Jubelpark 11, 1000 Brussel, Tel.: 02/736.41.65 / Open 1 april – 30 september van 10 tot 18 uur. Van 1 oktober tot eind maart van 10 tot 17 uur. Website: www.autoworld.be / www.toekomstopwielen.be

EEN NIEUW SPOORWEGMUSEUM IN HET VOORUITZICHT

In mei wordt de eerste steen gelegd van het toekomstige „Nationaal Spoorwegmuseum“. NMBS-holding is de trekker van het initiatief. Plaats is het Station van Schaarbeek (en aanpalend te realiseren nieuwbouw, waar rollend materieel zal gepresenteerd worden).

De NMBS-Holding ziet voordelen in de combinatie van een museum bestaande uit een historisch (te renoveren) stationsgebouw en nieuwbouw. De opening wordt voorzien in de loop van 2012. Wordt ongetwijfeld vervolgd.

FAMILISTERE WEER SOCIAAL

Veertig jaar na het vertrek van de laatste bewoners uit de “familistère” aan de Werkhuizenkaai wordt het pad geëffend voor nieuwe bewoning in het in 1988 geklasseerde Monument. Het Brussels Gewest betaalt 80 % van de renovatie (2,33 miljoen Euro) en wil dus zowel dit erfgoed nieuw leven inblazen als bijkomende sociale woningen realiseren.

Het gebouw in kwestie werd door de kachelfabrikant Jean-Baptiste André GODIN opgericht in 1887 als woongelegenheden voor 72 arbeidersfamilies. Zoals in de familistère te Guise (de noord - Franse stad met locatie van het moederbedrijf van Godin) bevat het Brusselse gebouw vijf bouwlagen omheen een (intussen dichtgebouwde) binnenkoer onder een glazen afdak.

Oorspronkelijk waren omheen het gebouw, geïnspireerd op de theorieën van de “utopische socialist” Charles Fourier, nog andere voorzieningen, maar die hebben de tijden niet overleefd. De herbestemming van de familistère (vanaf 1970) verliep erg stroef en uiteindelijk werd het OCMW van Brussel de nieuwe eigenaar, die de opdracht gaf aan het architectenbureau Altante om weer sociale woningen te voorzien in de familistère. Het aantal woningen zou in de toekomst 58 bedragen.

Daarmee is het probleem van de omgevende gebouwen en de achterliggende oude kachelfabriek, bedreigd met sloop voor het winkelcentrum “Just under the sky” van vastgoedontwikkelaar Equilis (Groep Mestdagh) nog niet van de baan. Zie ook: «Godin : on ne change pas l'affectation d'un site d'un coup de cuillère à poêle!», in : Bruxelles en mouvements, nr. 226, 5 oktober 2009, p. 9-10. / Brussel Deze Week nr. 1212, 7-01-2010 / Zie ook website :

<http://www.godinlaeken.blogspot.com/>

ANDERLECHT: VAN EDELSMEDERIJ TOT WOONCOMPLEX

Architectenbureau Bob361 verbouwde in Kuregem (het oude industriële voorburch van Anderlecht) een ruïneuze fabriek. Het hoofdpand aan de Poincarélaan 28-31 dateert volgens archiefstukken uit 1921 maar werd aan de binnen- en achterzijde onherkenbaar verbouwd. Bij hun renovatie hebben de architecten Ivo Vanhamme en Goedele Desmet twee oude steegjes (het Maansteegje en het Zonnesteegje), die vroeger op het terrein liepen, geïntegreerd in de gemeenschappelijke tuin van het wooncomplex. Deze gedurfde en vernieuwende renovatie komt in aanmerking voor de Belgium Building Awards (BBA). In een nabijgelegen café noemt men de mooie renovatie “le Petit Versailles”, wat al meteen wijst op het risico van sociale verdringing door de loftcultuur, maar anderzijds zijn de buurtbewoners blij dat ze verlost zijn van een hardnekkige stadskanker.

(Vrij naar “Brussel Deze Week” nr. 1220, p. 13; zie ook www.bob361.com)

WALLONIË

VERSPREIDING VAN PIWB-NEWSLETTER OP KRUISSNELHEID

PIWB asbl staat voor “Patrimoine Industriel Wallonie-Bruxelles”. De vereniging realiseert sinds vorig jaar een zeer verzorgde digitale nieuwsbrief. In februari jl. werd nr. 12 verspreid. Deze bevat onder meer een boeiend, tweedelig artikel van Gillis Durvaux, “Les vieux hauts fourneaux des Forges de Clabecq, un patrimoine menacé de mort”. E-mail van PIWB: info@patrimoineindustriel.be

Website: <http://patrimoineindustriel.be/newsletters/show/57/>

BOUSSU / HORNU : 200 JAAR GRAND-HORNU

Tot 23 mei 2010 loopt in Le Grand Hornu “Le Fabuleux destin du quotidien” naar aanleiding van 200 jaar Grand-Hornu. Het betreft een gezamenlijke realisatie van het MAC's en Grand-Hornu Images asbl. Thema is de relatie tussen kunst en design. De objecten zijn voortreffelijk tentoongesteld en komen goed tot hun recht in het prestigieuze kader van de gerestaureerde mijnwerkplaatsen. Zie ook website www.mac-s.be

DOORNIK: HERBESTEMMING VAN DE DRUKKERIJ CASTERMAN

De voormalige gebouwen van drukkerij Casterman (rue des Augustins 20) werden onlangs herbestemd tot Rijksarchief Doornik. Daarmee wordt het voorbeeld gevolgd van Moeskroen (Mouscron), waar het Stadsarchief sedert 2002 gehuisvest is in de voormalige “Manufacture Française de tapis et couvertures”. Voor meer informatie, surf naar de website van de “Archives de l'Etat” te Tournai / Doornik: <http://arch.arch.be>

SPRIMONT (PROV. LUIK) : NIEUWS OVER DE CFS

CFS of “Chemin de Fer de Sprimont” start op 16 mei met het nieuwe seizoen van ritten per spoor. CFS focust op de industriële spoorlijn die vooral gebruikt werd voor het transport van natuursteen uit langs de sporen nabijgelegen steengroeven. De excursies starten aan het onvolprezen “Musée de la Pierre”. Op 16 mei gebeurt dit om 14.30 en 16.30 uur. Aan het museum vindt de transfer van de bezoekers plaats met een historische bus naar het eigenlijke spoortraject.

Voor meer informatie en foto, zie website www.cfs-sprimont.be

INTERNATIONAAL NIEUWS

(algemeen & alfabetisch per land)

ALGEMEEN

Zie voor een ruim aanbod aan internationaal nieuws de website van TICCIH op <http://www.mnactec.com/ticcih/>.

We vermelden ook de website van ICOMOS:

http://www.international.icomos.org/centre_documentation/bib/worldheritage-industrialsites.pdf met honderden pagina's informatie over de talrijke dossiers over industrieel erfgoed die tot het "World Heritage" behoren.

Zie ook : www.mnactec.cat/ticcih/inventory.php

AUSTRALIA

CONGRES "OUTBACK & BEYOND"

ICOMOS-Australia organiseert van 22 tot 25 april 2010 te Broken Hill (Australia) het congres met de merkwaardige titel "OUTBACK & BEYOND, the future of historic towns, INDUSTRIAL HERITAGE and PASTORALISM".

Alle informatie staat op website: www.icomos.org/australia

BRAZILIË

ZESDE LATIJNSAMERIKAANS CONGRES INDUSTRIEEL ERFGOED

Dit is wellicht het belangrijkste congres inzake het behoud van industrieel erfgoed in Latijns-Amerika. De zesde aflevering wordt gehouden in Belo Horizonte van 9 tot en met 12 november 2010. Informatie:

ticcih.brasil@gmail.com / <http://www.patrimoniointustrial.org.br>

DUITSLAND

KALKAR: VAN KERNCENTRALE TOT PRETPARK

Het kan verkeren. In 1972 werd beslist een kerncentrale op te richten in Kalkar. De werken duurden 12 jaar en het werd de duurste atoomcentrale ooit. Het protest vanuit de regio maar tevens vanuit het aangrenzende Nederland tegen de exploitatie was zo fel dat in 1991 finaal beslist werd te wachten met het opstarten. Van uitstel kwam afstel: in 1995 werden de dienstgebouwen van de centrale "voor een appel en een ei" verkocht aan de Nederlandse zakenman Hennie van der Most, die ze exploiteerde als restaurant en hotel. In 2002 werd "Kernie's Familiepark" met als visueel ankerpunt de koeltoren van de kerncentrale, een gek gezicht, maar volkomen veilig, want radiatie is er nooit geweest doordat de centrale nooit in gebruik werd genomen. Het pretpark (vandaag met de naam "Wunderland") wordt bezocht door ongeveer 500.000 bezoekers per jaar. Voor meer informatie: www.wunderlandkalkar.eu

175 JAAR SPOORWEGEN (ter herinnering)

In 2010 worden in Duitsland talrijke evenementen georganiseerd in het kader van 175 jaar spoorwegen. Men vindt het volledig programma op volgende site: <http://www.museumsbahnen.de/pages/175-jahre-jubilaeum/175-intro.html>

FINLAND

EEN BELANGRIJK CONGRES OVER DE HERBESTEMMING VAN INDUSTRIEEL ERFGOED TE TAMPERE (ter herinnering)

Van 10 tot 15 augustus 2010 gaat in Tampere "Reusing the Industrial Past" door. Het congres wordt georganiseerd door ICOHTEC (International Committee for the History of Technology), TICCIH, Finnish Labourmuseum (te Tampere) en Worklab (de koepel van de Musea van de Arbeid). Adres van ICOHTEC: Museum Centre Vapriikki, PL 487 Alaverstaanraitti 5, 33101 Tampere (Finland). Nuttige website en alle praktische informatie op www.tampere.fi/industrialpast2010
E-mail: icotechiccih2010@tampere.fi

FRANKRIJK

EHESSEMINARIES OVER INGENIEURS EN WETENSCHAPPEN IN EUROPA (ter herinnering)

In het annexe-gebouw van het CNAM, rue Conté 1 te Parijs vinden elke 2de en 4de vrijdag van de maand (tot juni 2010) seminars plaats, getiteld "Les ingénieurs civils et la science en Europe (19ième et 20ième siècles)". Contact en informatie: claudine.fontanon@cnam.fr

NOORDFRANS MIJNERFGOED OP DE UNESCOLIJST VAN HET WERELDERFGOED?

Reeds meer dan vijf jaar is men in Noord-Frankrijk aan het lobbywerk bezig om een groot aantal mijnbouwerfgoed - elementen uit het mijnbekken Nord – Pas-de-Calais voor te stellen aan UNESCO om geplaatst te worden op de lijst van het Werelderfgoed. Frédéric Mitterrand (Frans cultuurminister) ondersteunt ten volle deze kandidatuur. Een werkomité bundelde de informatie over het mijnerfgoed in een indrukwekkend dossier dat 1450 bladzijden en 3730 foto's bevat. Ook de uitbouw van een antenne van het Louvre in de mijnstad Lens kadert (onrechtstreeks) in de strategie om het UNESCO-comité te overtuigen.

Hoe het ook uitdraait, het grondige onderzoek dat gevoerd werd omtrent de geschiedenis en het erfgoed van de mijnstreek zal voor de lokale gemeenschap en haar erfgoed vruchten afwerpen. Meer informatie? Contacteer de « Association Bassin Minier Uni pour la Candidature au Patrimoine Mondial », rue Vasco da Gama 4, F-62750 Loos-en-Gohelle. Tel.: 0033/3.21.78.90.22. contact@bmu.fr / www.bmu.fr

GROOT-BRITANNIË

DE "SOCIETY FOR THE HISTORY OF ALCHEMY AND CHEMISTRY"

De SHAC (Society for the History of Alchemy and Chemistry) berichtte onlangs over haar "Award Scheme" en de door de SHAC uitgereikte "Partington Prize". De naam Partington verwijst naar Prof. James Riddick Partington, de eerste voorzitter van de SHAC. Voor meer informatie over SHAC-lidmaatschap, verwijzen we naar het E-mailadres van penningmeester John Perkins: shacperkins@googlemail.com. Voor informatie over de Partingtonprijs, contacteer SHAC-secretaris Georgette Taylor: g.taylor@ucl.ac.uk

KROATIË

INDUSTRIEEL ERFGOED TE RIJEKA IN DE BELANGSTELLING (ter herinnering)

Op 22 en 23 april 2010 wordt door de Society for Protection and Promotion of Rijeka's Industrial Heritage het 4de Internationaal Congres over Industrieel Erfgoed gehouden, met als thema "Rijeka & his Shipbuilding Heritage. Yesterday – today - tomorrow". Plaats van het congres is het "Maritime & Historical Museum of the Croatian Littoral". Alle informatie is te vinden op www.protorpedo-rijeka.org. E-mail: info@protorpedo-rijeka.org

LUXEMBURG (Groothertogdom)

In de digitale nieuwsbrief nr. 132 (februari 2010) van CILAC ontdekten we volgende blog over het mijnbouwerfgoed van het Groothertogdom Luxemburg (en van de "Musée National des Mines de Fer Luxembourgeoises"): <http://musee-mines-fer-lux.blog.lemonde.fr/>

MEXICO

EL PATRIMONIO INDUSTRIAL Y EL MAR (ter herinnering)

TICCIH-Mexico, ICOMOS-Mexico en AHMM (Archivo Historico y Museo de Minería, A.C.) organiseren binnenkort een internationaal congres, getiteld "Reflecties over het industrieel maritiem erfgoed van Mexico, Centraal-Amerika en de Caraïben & de interactie ervan met de productiecentra". Plaats van het gebeuren (5 tot 7 mei 2010) is San Francisco de Campeche. Inschrijvingen en info: ticcih_net_rep@yahoo.com en ticcihmex_president@hotmail.com

NEDERLAND

LEIDEN: WETENSCHAPPELIJKE REVOLUTIE IN SALON BOERHAAVE

In het Museum Boerhaave te Leiden worden maandelijkse lezingen gehouden over de "wetenschappelijke revolutie in Nederland". Contacteer voor meer informatie annettelos@museumboerhaave.nl of surf naar www.museumboerhaave.nl

GRONINGEN: WORLD CANALS CONFERENCE

In 2011 wordt in Groningen een belangrijke conferentie voorzien over geschiedenis en actualiteit van kanalen.

Men kan alle informatie vragen aan wereldkanaalconferentie2011@gmail.com

OUDSTE STOOMGEMAAL VAN NEDERLAND DREIGT IN TE ZAKKEN

Foto <http://www.stoomgemaalhalfweg.nl>

“Halfweg” (Provincie Noord-Holland), het oudste stoomgemaal ter wereld dat nog werkt, opgericht in 1853 (om het Haarlemmermeer droog te pompen) dreigt in te zakken. De toestand van de (vochtige) muren, de fundamenteën en de daken is ronduit slecht. De Vrienden van het Stoomgemaal Halfweg, die het gemaal uitbaten als museum en het voor bezoekers twaalf keer per jaar in werking stellen, willen de overheid overtuigen van de dringende noodzaak van renovatiewerken. De provincie wil tussenkomen voor de helft van de herstellingskosten (die minimaal 750.000 € bedragen). Maar de Vrienden van het Stoomgemaal (een Rijksmonument) weten niet hoe zij de andere helft van dat hoge bedrag kunnen samenbrengen.

NOORWEGEN

DERDE CONFERENTIE OVER DE WETENSCHAPSGESCHIEDENIS IN NOORWEGEN

Na twee succesrijke congressen (Oslo 2008 en Tromsø/Lofoten 2009) wordt dit jaar de “Derde Conferentie over Wetenschapsgeschiedenis in Noorwegen”

georganiseerd. Deze vindt plaats van 14 tot 17 oktober 2010 in Trondheim en wordt gecoördineerd door de NTNU (Noorse Universiteit voor Wetenschap en Technologie). Het zal ook de gelegenheid zijn om een aantal verjaardagen te vieren, waaronder 250 jaar “Koninklijke Noorse Maatschappij voor Wetenschappen en Letteren” en 100 jaar “Noorse Instituut voor Technologie”. Meer informatie aanvragen via E-mail ragnhild.g.helgas@ntnu.no

SPANJE

XII INTERNATIONAAL CONGRES VOOR INDUSTRIEEL ERFGOED VAN INCUNA

INCUNA staat voor Industria, Cultura en Naturaleza. Weinige verenigingen koppelen deze begrippen aan elkaar. Wel dus bij deze in Asturië actieve vereniging, die van 29 september tot 3 oktober 2010 te Laboral (Gijón, Asturias) voor de 12de keer een internationale samenkomst organiseert. Het thema is deze keer “Design, Creativiteit en Innovatie”. Het gaat dus over industrieel design, iconografie en beeldvorming van het industrieel erfgoed, de esthetiek van industriële architectuur en civiele constructies en installaties, reclame voor industriële producten... Een ruim thema. Trekker is de dynamische INCUNA-voorzitter Miguel Angel Alvarez Areces (tevens voorzitter van TICCIH-Spanje). Meer informatie op www.incuna.org, E-mail: incuna@arrakis.es, tel. 0034-985-31.93.85. Postadres van INCUNA: c/La Muralla, 3, entresuelo, E 33202 Gijón (Asturias, Spanje).

VIERDE CONGRES OVER INGENIEURSERFGOED IN LAS PALMAS

Het “IV Congreso de Patrimonio e Historia de la Ingenieria” vindt plaats van 14 tot en met 16 april 2010 te Las Palmas. Alle informatie hierover op http://www.eup.ulpgc.es/III_CIPHI/IN/webciphi.html

VERENIGDE STATEN

IMETI 2010

Van 29 juli tot 2 juli 2010 vindt in Orlando (Florida, USA) de 3th International Multi-Conference on Engineering & Technological Innovation plaats. Alle informatie op <http://www.sysconfer.org/imeti/> E-mail: imeti@mail.sysconfer.org

UITVINDERS en UITVINDINGEN

VIERHONDERD JAAR GELEDEN WERD DE TELESCOOP UITGEVONDEN

Rond 1600 was de sterrenkunde op een dood punt aangeland. Onder meer door de druk van de katholieke kerk hield de wetenschap vast aan oude opvattingen. Het aardse deel was te onderzoeken door middel van natuurkunde, maar op het hemelse deel had de menselijke logica geen vat. Dit was het uitgangspunt voor het geometrische wereldbeeld van Ptolemeus van Alexandrië. Deze verklaarde dat de planeten en sterren in cirkels om de aarde draaiden, terwijl de aarde zelf stilstond.

Nicolaus Copernicus (1473-1543) ontkrachtte de opvattingen van Ptolemeus en plaatste de zon centraal, zonder vooralsnog een sluitend bewijs hiervoor te kunnen geven. Dit laatste zou gebeuren door Galileo Galilei (1564-1642). Deze Italiaanse hoogleraar hoorde over de 'Hollandse telescoop', een toestel waarop Hans Lippershey in 1608 octrooi had aangevraagd. Galilei maakte daarop zelf een telescoop en monteerte een holle en bolle lens in twee buizen met een verschillende doorsnede. Hij schoof ze in elkaar op een wijze dat de gebruiker aan de ene zijde door het holle oculair keek, terwijl het bolle objectief naar het te bestuderen object keek. Galilei stelde vast dat de Melkweg geen nevel was, maar samengesteld was uit lichtende sterren. Hij observeerde ook het maanoppervlak met zijn bergen en kraters. Tot dan toe werd aangenomen dat de maan een spiegelgladde bol was. Hij was ook in staat om Jupiter te observeren en vier manen die er omheen draaiden.

In 1610 publiceerde Galilei zijn bevindingen in "Siderus nuncius", te vertalen als "bericht aan de sterren". Galilei had ook opgemerkt dat Venus niet om de aarde maar omheen de zon draaide. In 1611 ontwierp Johannes Kepler (1571-1630) een superieure astronomische telescoop, bestaande uit twee bolle lenzen die een duidelijker beeld opleverde. Kort nadien werden de lectuur en verspreiding van Copernicus' geschriften door de kerk verboden, maar Galilei (ook gevisieerd door de kerkelijke instanties) bleef verder schrijven aan zijn hoofdwerk "Dialogo" (verschenen in 1632). Hierin vergeleek Galilei het geometrische wereldbeeld met het heliocentrische. Daarop kwam onmiddellijk reactie. Tegenover de inquisitie moest Galilei de leer van Copernicus verloochenen en hij kreeg huisarrest! De telescoop had echter nieuwe wegen geopend en het sterrenkundig onderzoek, gebaseerd op de onderzoeken van Copernicus en Galilei, zou al spoedig verder ontwikkeld worden.

Vrij naar: Jörg MEIDENBAUER, Het grote boek van uitvindingen en ontdekkingen. Lisse, (Zuid-boekproducties) 2004, p. 124.

OPVOLGER SPAARLAMP DIENT ZICH AL AAN

De omschakeling van gloeilampen naar spaarlampen is nog maar goed begonnen of er is al een nieuwe kaper op de kust: de **nanovezellamp**, die geen giftige stoffen bevat, veiliger is dan de spaarlamp en ook een warmer en aangenerender licht geeft.

Hoewel de spaarlamp voordelen voor het milieu heeft en minder verbruikt dan de gloeilamp heeft de spaarlamp ook nadelen: velen ervaren het licht als minder aangenaam, de lampen zijn een heel stuk duurder en ze bevatten giftige kwikdamp, waardoor ze niet bij het gewoon afval kunnen...

De nanovezellamp lost die problemen op. Ze werd ontwikkeld door RTI-International met steun van het Amerikaanse Ministerie voor Energie. De nanovezels zijn uiterst dun en geven een warm licht op basis van een LED-lampje. De vezels optimaliseren het licht van de LED en genereren op die manier 55 lumen per watt(1), waardoor deze lamp vijf keer zuiniger is dan een gloeilamp. De nanovezellamp bevat geen gas of glas, waardoor ze ook aanzienlijk veiliger is dan haar voorgangers. De lancering van de nanovezellamp is echter nog niet voor morgen. De lamp bevindt zich nog in de testfase en zou ten vroegste in 2013 à 2015 in de winkelrekken liggen. (Vrij naar een bericht van IPS, 16-02-2010).

(1): De opbrengt (55 lm/W) is een zwak punt, het is wel bijna 5x beter dan een gloeilamp, doch maar half zo goed als een gewone TL- of LED-lamp

DÉ PIL BESTAAT 50 JAAR

Dr Ferdinand Peeters (1918 – 1998) heeft, samen met Marcel Van Roy en H. Oeyen, de klinische testen met norethisteroneacetaat van de Duitse farmaceutische firma Schering uitgevoerd als eenvoudige gynecoloog in Turnhout. Hij stelde zijn hormonale anticonceptiepil voor in Berlijn op 31 maart 1960. Door de zeer lage dosering van de actieve bestanddelen worden de bijverschijnselen van de Amerikaanse pil, voorgesteld door dr Pincus vermeden. Hoewel hij een overtuigd katholiek was, primeerden zijn sociale overtuigingen (respect voor het lichaam van de vrouw) op de veroordeling van elk voorbehoedsmiddel zoals geformuleerd in de encycielik Humanae Vitae. Hij is de grondlegger van een revolutie op ethisch, sexueel, sociaal, religieus en economisch gebied.

(Uit LE VIF 09/03/2010)

ONDER DE LEESLAMP

Een selectie van bijdragen (boeken en tijdschriftartikels) over industrieel en wetenschappelijk erfgoed in België. Ook een beperkt aantal werken uit het buitenland, die voor Vlaanderen / Brussel / België interessant kunnen zijn, worden opgenomen. De meeste bijdragen zijn recent, maar er worden ook een aantal oudere, nog niet eerder vermelde titels opgenomen. De eventuele commentaren bij de referenties staan in cursief. In de boekbesprekingen worden een (beperkt) aantal publicaties gecommentarieerd.

We verwijzen verder naar de 18 afleveringen van de bibliografie "Industrieel en Wetenschappelijk Erfgoed 1991-2006", gepubliceerd in TIC (Tijdschrift Industriële Cultuur), tevens digitaal ontsloten via website www.viat.be.

Suggesties voor verdere aanvullingen op deze rubriek zijn uiteraard steeds welkom. U kan uw suggesties kwijt via E-mail. Stuur uw informatie hieromtrent door via paiviaene@hotmail.com

BIBLIOGRAFIE INDUSTRIEEL EN WETENSCHAPPELIJK ERFGOED IN BELGIË, EEN SELECTIE

BAB Bettina, HENSSLER Rainer, KRAUSE Markus, e.a., Erinnerungsstücke einer Fabrikwelt. Die Tuchfabrik Müller. Euskirchen / Essen, (Rheinisches Industriemuseum / Klartext) 2000. ISBN 3-88474-900-5.

BASTAENS Roger, De buurtspoorwegen in de Provincie Antwerpen. De tramlijnen in een notendop. Vzw De Poldertram, 2010 (zie boekbespreking).

BERGERON Louis, PONTOIS Maria Teresa (editors), Patrimoine de l'Industrie, ressources, pratiques, cultures / Industrial Patrimony, resources, practices, cultures. Deel 22. Parijs, (TICCIH & Koinetwork) 2009/2. (zie bespreking).

JAUMAIN Serge & BALCERS Wanda (dir.), Bruxelles 1910 : de l'Exposition Universelle à l'Université. Brussel, (Racine & Université Libre de Bruxelles) 2010. ISBN 978-287 38 66 365. (zie boekbespreking)

DE CORTE Bruno, Hoe de trein leerde remmen. In : J.C.-Weetje, 2009, nr. 3, p. 18-19.

DESOMER Bart, Zes generaties vertellen. Vierde verdieping van MIAT is compleet vernieuwd. In: Gent – Stadsmagazine, jg. 14, nr. 7, maart 2010, p. 19-20.

DEVROE An, STeM Zwiigershoek in Sint-Niklaas. Museum breit vervolg. In: OKV – Openbaar Kunstbezit Vlaanderen, jg. 48, 2010, nr. 1 (februari-maart), p. 24-28.

DEVROE An, De Zenne in vier delen. (Reeks bijdragen over de cultuurgeschiedenis en actualiteit van de Zenne), in: Brussel Deze Week, nr. 1219, 1220, 1221 en 1222 (januari-februari 2010).

HALLEUX Robert, Le savoir de la main. Savants et artisans dans l'Europe pré-industrielle. Paris, (Armand Collin) 2009.

HIMLER Albert, Ergonomie in kraankabines van de Antwerpse havenkranen vanaf 1263, voornamelijk voor de periode 1878-1986. Antwerpen, (Technische Dienst van het Havenbedrijf) 1986. (zie bespreking)

HIMLER Albert, Antwerpen huldigt (eindelijk) ir. J.N. Mengin (1760-1842), ontwerper en bouwer van de eerste havendokken. In: Kon. Havenwerktuigen, jg. 61, nr. 8, oktober 2006, p. 18-19.

HIMLER Albert, Enige suggesties voor het gebruik der als monument beschermde stadsdroogdokken (1). In: Kon. Havenwerktuigen, jg. 62, nr. 7, september 2007, p. 16-20.

HIMLER Albert, Over oude benamingen en locaties in het Antwerpse havengebied (1), (2) en (3). In: Kon. Havenwerktuigen, jg. 63, nr. 8, 9 en 10 (oktober, november en december 2008).

HIMLER Albert, Over oude benamingen en locaties in het Antwerpse havengebied (4) en (4, vervolg). In: Kon. Havenwerktuigen, jg. 64, nr. 1 en 2 (januari en februari 2009).

HIMLER Albert, Over oude benamingen en locaties in het Antwerpse havengebied (5): Over 19de en 20ste eeuwse kaaien. In: Kon. Havenwerktuigen, jg. 64, nr. 5, mei 2009, p. 15-20.

HIMLER Albert, Herinneringen aan het Koninklijk Stapelhuis (deel 1). In: Kon. Havenwerktuigen, jg. 64, nr. 8, oktober 2009, p. 11-19. Deel 2 (redactie: Frans LAUWERS en A. HIMLER) verscheen in jg. 64, nr. 9, november 2009, p. 13-20.

JACOBS Rieke & VAN GENECHTEN Hildegard (coörd.), Ongeziene Rijkdom. Blinde en slechtziende bezoekers openen de blik op kunst en erfgoed. S.I., (Blindenzorg Licht en Liefde, Zicht op Cultuur, FARO e.a.) 2009. ISBN 978-90-8150-660-1.

KRAUSE Markus, SCHLEPER Thomas (editors), St.-Antony –die Wiege der Ruhrindustrie. Ein “Wirtschaftskrimi” um die erste Eisenhütte im Revier. Münster, (Aschendorff-Verlag / Rheinisches Industriemuseum / Landschaftverband Rheinland) 2008. ISBN 978-3-402-12764-3.

LAUWERS Frans, De Antwerpse gaarkeukens (deel 1). In: Kon. Havenwerktuigen, jg. 64, nr. 4, april 09, p. 12-13. Deel 2 in jg. 64, nr. 5, mei 09, p. 11-14.

LAUWERS Frans, Varen naar Albion met de Harwichline. In: Kon. Havenwerktuigen, jg. 65, nr. 1, januari 2010, p. 16-20.

LEM Wil, KAMPS Rob, Le Canal de Liège à Maastricht: un chenal oublié. Het Kanaal van Luik naar Maastricht, een vergeten vaarweg. Maastricht, (In de Kiekkas) 2009. (zie bespreking)

NAUDTS Kris, Een toekomst voor het oud Wintercircus te Gent. In: Erfwoord, nr. 57 (febr. maart – april 2010), p. 38-41.

OMS I LLOHIS Josep Ignasi, El Llobregat, un riu de fabriques. Barcelona, (Lunwerg Editores) 2008. ISBN 978-849785-489-2008.

PATROONS Wilfried, Van 't Schijn tot 't Scheld. Antwerpen, (Mj-Publishing) 2009. ISBN: 978-90-78715-25-2 (zie boekbespreking).

SCHUYESMANS Willy, Autoworld – Nostalgie op wielen. In: Touring-Explorer, nr. 178, maart 2010, p. 6-10.

VAN AERSCHOT-VAN HAEVERBEECK Suzanne, Werelderfgoed: een internationale aanpak. In: Forum-Contact, nr. 62 (2009), p. 7-17.

VAN DER MEERSCH Eddy, DE PAEPE Paul, STOOPS Georges, Minerals with Belgian Roots: from Hopeite (1824) to Tazieffite (2009). Academia Press, 2010. ISBN 978-90-382-15310. Prijs 24 €. Bestelling via orders@academiapress.be

VAN NIEUWENHUYSE Ann, DE SCHAMPHELEIRE Sofie, Geschiedenis: zijn werk, zijn leven. Huldeboek René De Herdt. Gent, MIAT, 2010. ISBN 978-908088536-3 (zie boekbespreking).

VEREENOOGHE Tijl, De juridische vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed. In: Ons Heem, Tijdschrift over lokaal erfgoed in Vlaanderen, jg. 62 (2009), nr. 4, p. 65-67.

WILSSENS Marie-Anne, Van Heppeneert tot Klein Rusland. 25 wandelingen door markante wijken in Vlaanderen. Leuven, (Davidsfonds / Erfgoed Vlaanderen) 2010.

BOEKBESPREKINGEN

BASTAENS Roger, De buurtspoorwegen in de Provincie Antwerpen. De tramlijnen in een notendop. Vzw De Poldertram, 2010.

Deze publicatie betreft het manuscript van wijlen Roger Bastaens, een eminent deskundige omtrent de buurtspoorwegen in Vlaanderen. Op 128 bladzijden worden alle Antwerpse buurtspoorweglijnen beschreven, voorzien van relevante data, gebeurtenissen en (uniek !) alle gebruikte filmbeelden en koersborden. De publicatie bevat een overzichtskaart en 52 zwart-wit en kleurillustraties. Bestelling door storting van 28 € (+ 4 € portkosten) op Rekeningnummer 737-0221699-97 van vzw De Poldertram, met vermelding “Boek Roger Bastaens”. Brom: Poldertram Nieuwbrieven XIV, maart 2010
Informatie: stefan.justens@telenet.be

BERGERON Louis, PONTOIS Maria Teresa (editors), Patrimoine de l'Industrie, ressources, pratiques, cultures / Industrial Patrimony, resources, practices, cultures. Deel 22. Parijs, (TICCIH & Koinetwork) 2009/2.

Reeds meer dan tien jaar zijn deze editors de drijvende krachten achter dit uitzonderlijk tijdschrift, waarvan elke aflevering eenieder verbaast door de zeer grote wetenschappelijke accuraatheid en buitengewone zorg waarmee de publicaties worden samengesteld. Het corpus van deze 22ste aflevering bestaat uit een vijftiental voordrachtteksten, gepresenteerd tijdens de Frans-Japanse workshop “Cultureel erfgoed en economie” (Parijs, 27-29 mei 2009). Daarop volgen in een tweede deel (onder de hoofding “Kennissen van het industrieel erfgoed”) een aantal uiteenlopende bijdragen, waaronder een Facsimile-uitgave van een studie over de 19de eeuwse suikerbietenindustrie in Duitsland door Michael Mende. Dit is bedoeld als een hommage aan deze vorig jaar overleden pionier van de industriële archeologie.

Zoals steeds, wordt ook deze tijdschriftaflevering afgesloten met een rubriek boekbesprekingen. Voor meer informatie over en bestellingen van dit unieke tijdschrift, alsook informatie over de inhoud van reeds verschenen afleveringen, surf naar www.koinetwork.org

HIMLER Albert, Ergonomie in kraankabines van de Antwerpse havenkranen vanaf 1263, voornamelijk voor de periode 1878-1986. Antwerpen, (Technische Dienst van het Havenbedrijf) 1986

Het betreft een onuitgegeven eindwerk van de auteur, samengesteld in het kader van de Opleiding Veiligheidskunde niveau 2 (Provinciaal Veiligheidsinstituut Antwerpen). We bespreken die op een beperkt aantal exemplaren verspreide studie, omdat deze uniek is in zijn genre en over de ontwikkeling van kranen in Antwerpen slechts weinig werd gepubliceerd.

Na de definiëring en historische situering van het begrip ergonomie (hoofdstuk 1) komen de voorlopers van de kranen en vroege kraantypes aan bod (putgalgen, galgkranen, pompkranen), gevolgd door de beschrijving van de eerste echte kranen, aangedreven door mens en dier, zoals tredkranen, ijzeren handkranen (hoofdstuk 2 en 3). Daarna komen de mechanische en elektrische kranen, gebruikt in Antwerpen van 1877 tot 1975, aan bod. Dit hoofdstuk (4) behandelt achtereenvolgens stoomkranen, jiggers, hydraulische walkranen (met de eerste kraankabines) en elektrische kranen uit de eerste helft van de 20ste eeuw.

In hoofdstuk 5 en 6 wordt enerzijds de systematische ergonomische aanpak vanaf 1975 op gedetailleerde wijze toegelicht, anderzijds een ontwerp van een kraankabine door een gespecialiseerde onderneming besproken.

Weinige ingenieurs hebben allerlei aspecten van hun actieterrein, in casu de Antwerpse haven en als technische biotoop zo indringend en met zoveel aandacht voor de historische dimensie en continuïteit beschreven als Albert Himler. Dit blijkt ook uit de talrijke korte maar exclusieve bijdragen van deze onvermoeibare Antwerpse navorser, verschenen (en nog steeds verschijnend) in het maandblad "Kon. Havenwerktuigen S.K.", waarbij we hopen dat al deze bijdragen ooit eens in gebundelde vorm zullen gepubliceerd worden.

JAUMAIN Serge & BALCERS Wanda (dir.), Bruxelles 1910 : de l'Exposition Universelle à l'Université. Brussel, (Racine & Université Libre de Bruxelles) 2010. ISBN 978-287 38 66 365.

De Wereldtentoonstelling 1910 te Brussel is in vele opzichten een vergeten Wereldtentoonstelling. Ze werd precies een eeuw geleden gehouden op een ongewone plaats, met name langsheen de oostkant van het Ter Kamerenbos (de huidige wijk Solbosch in het zuidelijk deel van Elsene). Er blijven ook weinige zichtbare sporen over van die manifestatie.

Op de terreinen van de Expo 1910 werden na WO I de gebouwen opgericht van de ULB (Université Libre de Bruxelles). Deze universiteit viert dit jaar haar 175ste verjaardag. Beide verjaardagen vormen de aanleiding tot de publicatie van het voorliggend boek.

Deze publicatie kadert vooreerst de Expo 1910 in het breder kader van de andere binnenlandse en buitenlandse werelttentoonstellingen. Daarna wordt de historiek van de "Solbosch" en omgeving (de parkaanleg in het Ter Kamerenbos) toegelicht. Vervolgens wordt ingegaan op de organisatie en financiering van de Expo 1910. De Wereldtentoonstelling liet een omvangrijk iconografisch archief na met affiches, postkaarten en foto's, besproken in een apart hoofdstuk. De auteurs gaan in op de traditionele (Beaux-Arts) bouwstijl van de expogebouwen, wat toch verwonderlijk is in de "hoofdstad van de Art Nouveau". Dit wordt wel begrijpelijker indien men de dominantie van de Parijse smaak te Brussel en de impact van de Beaux-Arts stijl overweegt, evenals de roep om exotisme van het publiek (13 miljoen bezoekers!).

De brand op 14 augustus 1910 zorgde voor veel materiële schade maar werd een bijkomende attractie en voor velen een extra aanleiding om de expositie te gaan bezoeken. Een volledig hoofdstuk (p. 193 e.v.) handelt over de uitgaanscultuur en het amusement op de expositie, aan de hand van fragmenten uit het dagboek van een bezoeker. De afsluitende hoofdstukken behandelen de bouw en ontwikkeling van de nieuwe wijk na WO I, inclusief de campusgebouwen van de ULB en achterhalen waar nog elementen en erfgoed van de Expo 1910 overeind en bewaard is gebleven. Ook handelt een slotkapittel (p. 265 ev.) over de relatie tussen de Expo 1910 en het Mundaneum. Het boek is een zeer waardevolle studie over alle aspecten van deze weinig bekende Wereldtentoonstelling.

LEM Wil, KAMPS Rob, Le Canal de Liège à Maastricht: un chenal oublié. Het Kanaal van Luik naar Maastricht, een vergeten vaarweg. Maastricht, (In de Kiekkas) 2009.

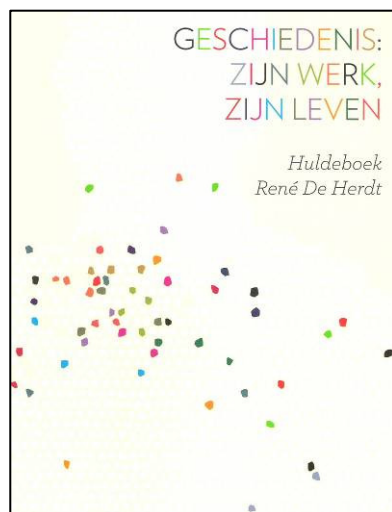
Dit tweetalig boek handelt over een vergeten kanaal, opengesteld in 1850. Het verbond het Luikse industriebekken en de Zuid-Willemsvaart, vanwaar via andere vaarroutes Rotterdam (en Antwerpen) konden bereikt worden. Maar vele sluizen maakten de vaarroute erg onpraktisch en in de jaren 1960 werd dit nog zelden gebruikt kanaal gedempt. Het Albertkanaal, voor de scheepvaart opengesteld in 1939, zorgde voor een rechte en brede vaarroute naar Antwerpen. Het boek is fraai geïllustreerd en telt 143 pagina's. Naar verluidt is de Franse vertaling niet erg goed maar daar hebben Nederlandstalige lezers geen last van.

PATROONS Wilfried, Van 't Schijn tot 't Scheld. Antwerpen, (Mj-Publishing) 2009. ISBN: 978-90-78715-25-2.

Boeiende publicatie omtrent het Schijn, een kleine bijrivier van de Schelde, maar die eeuwenlang een groot belang had voor de Antwerpse waterbevoorrading. Het water van het Schijn werd ten tijde van de havenmagnaat Gilbert Van Schoonbeke afgeleid naar de Nieuwstad (reservoir onder het Brouwershuis), van waar het verdeeld werd naar de vele brouwerijen in de omgeving van de Brouwersvliet. Het Schijn werd ook bevaren door kleine schepen en is te beschouwen als de verre voorloper van het Albertkanaal.

VAN NIEUWENHUYSE Ann, DE SCHAMPHELEIRE Sofie, Geschiedenis: zijn werk, zijn leven. Huldeboek René De Herdt. Gent, MIAT, 2010. ISBN 978-908088536-3.

Naar aanleiding van de op pensioenstelling van MIAT-conservator René De Herdt (geboren te Sint-Pauwels in 1945) verscheen onlangs een lijvig 'Liber amicorum', waarvoor een twintigtal auteurs een bijdrage leverden. Historicus René De Herdt leidde het MIAT van in de beginjaren (1976-1977) toen het museum nog slechts een bescheiden onderkomen had in een herenhuis in het Gentse Gewad (nabij het toenmalige Stadsarchief). De gerestaureerde mule-jenny vormde daar ongetwijfeld het pronkstuk. Op de eerste verdieping van "Gewad 13" bouwde R. De Herdt een interessant documentatiecentrum en bibliotheek uit.

Het MIAT, geruggesteund door vzw VIAT, realiseerde –in het bijzonder in de tachtiger jaren– een groot aantal tijdelijke tentoonstellingen. Door plaatsgebrek in het Gewad werden deze gehouden op diverse plaatsen in Gent, zoals in het toenmalige Centrum voor Kunst en Cultuur (heden Kunsthall), het Bijloke-museum (heden in ombouw tot STAM), het Groot Vleeshuis, enzovoort.

Architect Guido Deseijn (ook "Deseijn" geschreven) en tal van andere medewerkers, waaronder ook huidige SIWE-voorzitter P. Viaene, waren curatoren van die tijdelijke tentoonstellingen, waarin aandacht voor techniek en het industrieel gebeuren steeds werd gekoppeld aan de sociale geschiedenis en het verhaal van het dagelijks leven. Dit is ook de reden waarom door René De Herdt jarenlang de Gentse Feesten aangegrepen werden als middel om

meer gewone Gentenaars en andere "groot-publiek"-bezoekers over de museumvloer te krijgen. René De Herdt hechtte zelf ook een groot belang aan mondelinge geschiedenis. Meer dan één publicatie onder zijn leiding is het resultaat van verwerkingen van interviews en gesprekken met "degenen die het op de werkvloer zelf meemaakten".

In 1989-1990 vond het MIAT een vaste stek in een spinnerij Desmet-Guequier, gelegen tussen Oudevest en Minnemeers en opgericht in de eerste jaren van de 20ste eeuw. In één van de bijdragen in het huldeboek wordt overigens de geschiedenis van het bedrijf en het gebouw beschreven, namelijk door Sofie Huysman. In het voor bezoekers goed gelegen museumgebouw werd fasegewijs een permanente tentoonstelling gerealiseerd, afgewisseld met tijdelijke manifestaties. Dit werk is uiteraard nooit af en is "a never ending story".

Het is echt ondoenbaar om op alle bijdragen in het huldeboek in te gaan. Een van de meest merkwaardige bijdragen is zonder twijfel de tekst van Herman Balthazar over "De pioniersjaren van de industriële archeologie in Gent". De auteur maakte als professor Nieuwste Geschiedenis aan de Universiteit Gent zelf in het begin van de jaren 1970 de start mee van de industriële archeologie in Vlaanderen. Balthazar gaf zelf aan deze jonge discipline een belangrijke impuls. Zijn relaas is rijk aan detaillering. Door de precisie en de zin van nuanceren is het een bijdrage van grote waarde.

Ook de bijdrage van Peter Scholliers is bijzonder interessant. De ontwikkeling van de industriële archeologie en de studie van (en zorg voor) het industrieel erfgoed wordt zowel op het Belgische en als internationale niveau gesitueerd. De obstakels en opportuniteiten tijdens de afgelegde weg van 40 jaar (tussen circa 1970 en 2010) worden kritisch benaderd, wat een erg waardevolle synthese oplevert.

In andere bijdragen belichten auteurs specifieke thema's op een persoonlijke manier: collectievorming, museumwerking en museologie (Johan David, Johan Van de Wiele, Ann Van Nieuwenhuyse e.a.), publieksgeschiedenis (Bruno De Wever & Gita Deneckere), textielarbeid (Bart De Wilde), leenbanken (Johan Decavele), arbeiders en taal (Eddy Levis), kinderarbeid (Kristoffel Lieten), aspecten van de geneeskunde (Griet Marechal, Karel Velle), ecologie en pollutie (Liesbet Van Nieuwenhuyse), industriële architectuur en de rol van architecten en ingenieurs (Patrick Viaene) en tenslotte plantkunde en aanverwante domeinen (Roland L.L. Viaene & Lucien Debersaques).

Het Huldeboek René De Herdt is verkrijgbaar in het MIAT aan de prijs van 40,00 €.

INHOUD

Voorwoord.....	2
Verslag van enkele recente activiteiten...	3
Komende activiteiten.....	7
Oproepen.....	12
Erfgoednieuws uit de regio's.....	13
Vlaanderen, Brussel, Wallonië.....	14
Internationaal nieuws.....	35
Uitvindingen en uitvinders.....	41
Onder de leeslamp	43
Boekbesprekingen.....	46

HOE LID WORDEN VAN SIWE VZW ?

Door uw bijdrage te storten op rekening 001-3088106-90 van SIWE vzw
Stapelhuisstraat 15 3000 LEUVEN
(IBAN : BE 34 00 13 0881 0690 – BIC : GEBABEBB)

Prijs jaarlijks lidmaatschap:

BELGIË

Sympathiserend lid : 20 €
Vereniging : 30 €
Steunend lid, bedrijf : 50 €

BUITENLAND

Sympathiserend lid : 30 €
Vereniging : 40 €
Steunend lid, bedrijf : 50 €

SIWE vzw is aangesloten bij **vzw Forum voor
ERFGOEDVERENIGINGEN**

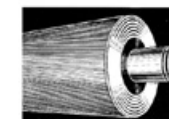
Met de steun van de Vlaamse Gemeenschap en

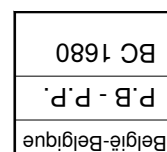
Leuven.
Eenwoud.
Springlevend.

N.V. Domein Ternesse S.A.

Ateliers BONTE

Afzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 LEUVEN

Afzender: SIWE v.z.w.
Stapelhuisstraat 15
3000 LEUVEN